

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ" **БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА** "НАТІ"

15.22– КР. 37 «С» 2024.04.02.005 ПЗ

ВП НУБіП України "НАТІ" **МІЗЮК ДІАНИ ВОЛОДИМИРІВНИ** "НАТІ"

2024

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
«НІЖИНСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

Факультет агротехнологій та економіки

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

**ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри
обліку і оподаткування**

_____ **Наталія ЦАРУК**
« ____ » _____ **2024 р.**

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему «Бухгалтерський облік основних засобів та контроль ефективності
їх використання»**

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Гарант освітньої програми

к.е.н., доцент

ВП НУБіП України "НАТІ"

Наталія ЦАРУК

_____ (підпис)

ВП НУБіП України "НАТІ"

Керівник бакалаврської кваліфікаційної роботи

д.е.н., професор

ВП НУБіП України "НАТІ"

Любов ГУЦАЛЕНКО

_____ (підпис)

Виконав

ВП НУБіП України "НАТІ"

Діана МІЗЮК

_____ (підпис)

ВП НУБіП України "НАТІ"

НІЖИН – 2024

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
«НІЖИНСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
Факультет агротехнологій та економіки**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку і оподаткування
к.е.н., доцент **Наталія ЦАРУК**

« ____ » _____ 2024 р.

З А В Д А Н Н Я

на виконання бакалаврської кваліфікаційної роботи студенту

Мізюк Діані Володимирівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Тема бакалаврської кваліфікаційної роботи «Бухгалтерський облік основних засобів та контроль ефективності їх використання»

затверджена наказом директора ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут» від «02» 04. 2024 № 37 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру 03.06.2024 р.

Вихідні дані до бакалаврської кваліфікаційної роботи річні звіти підприємства, літературні джерела вітчизняних і зарубіжних авторів, законодавчі і нормативно-правові акти

Перелік питань, які потрібно розробити:

1. теоретичні аспекти обліку основних засобів;
2. бухгалтерський облік основних засобів підприємства;
3. внутрішній контроль основних засобів на підприємстві.

Дата видачі завдання «08» 04. 2024 р.

Керівник бакалаврської

кваліфікаційної роботи

(підпис)

Любов ГУЦАЛЕНКО

Завдання прийняв до виконання Діана МІЗЮК

(підпис)

ВСТУП.....

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Сутність основних засобів: обліковий аспект.....

1.2. Класифікація основних засобів та їх оцінка.....

1.3. Особливості застосування міжнародних стандартів щодо обліку основними засобами.....

Висновки до розділу 1.....

РОЗДІЛ 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

ПІДПРИЄМСТВА.....

2.1. Організаційно-економічна характеристика досліджуваного підприємства.....

2.2. Організація бухгалтерського обліку основних засобів.....

2.3. Синтетичний і аналітичний облік основних засобів.....

2.4. Відображення інформації про основні засоби у фінансовій звітності підприємства.....

Висновки до розділу 2.....

РОЗДІЛ 3. ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....

3.1. Методика аналізу основних засобів та ефективності їх використання.....

3.2. Внутрішній контроль наявності та використання основних засобів....

3.3. Узагальнення результатів аналізу та внутрішнього контролю для прийняття управлінських рішень з поліпшення формування та використання основних засобів.....

Висновки до розділу 3.....

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....

ВСТУП

Діяльність підприємства нерозривно пов'язана з наявністю та використанням основних засобів, які повинні характеризуватися відповідним складом та структурою для здійснення процесу виробництва. Для забезпечення конкурентоспроможності підприємства та отримання необхідної величини прибутку необхідно здійснювати постійний аналіз ефективності використання та відтворення основних засобів та досліджувати фактори, які впливають на цю зміну. Процес оновлення, висвітлення та модернізації основних засобів займає основне місце в управлінні, організації та веденні діяльності підприємства. Правильна оцінка основних засобів допоможе врахувати всі недоліки, забезпечити повне та достовірне відображення вартості у балансі підприємства основних засобів.

Основні засоби є певним матеріальним втіленням прогресу в галузі науки та техніки, який, у свою чергу, являється головним фактором підвищення виробничої ефективності.

У наш час, із розвитком ринкових відносин, будь – яке підприємство, не зважаючи на тип чи форму власності, не обходиться без ведення обліку основних засобів. Сформовані на початку господарської діяльності підприємства основні засоби потребують постійного управління ними. Саме організація обліку основних засобів може забезпечити ефективне їх використання, оскільки вона забезпечую контроль і аналіз надходження та вибуття основних засобів із урахуванням виробничих потреб підприємства.

Саме ці обставини вплинули на вибір теми, визначили її актуальність, основні напрями і завдання дослідження.

Дослідженню питань пов'язаних з обліком основних засобів суб'єктів господарювання присвячені роботи таких вчених як Бабаєв Ю. А., Бабіч В.В.,

Бондар О., Бутинець Ф.Ф., Гуцаленко Л.В., Загородній А.Г., Кірейцев Д.П., Коцупатрій М.М., Лишиленко О.В., Макаровська Т.П., Марчук У.О., Садовська І.Б., Сук П.Л., Сук Л.К., Чакалова Н.С., Швець В.Г. та інші.

Метою бакалаврської кваліфікаційної роботи є дослідження організації обліку основних засобів, аналіз ефективності їх використання та оцінка системи внутрішнього контролю на досліджуваному підприємстві Філія «Корюківське лісове господарство» Державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України».

Для досягнення мети бакалаврської кваліфікаційної роботи поставлено та вирішено такі завдання:

- розкрити сутність основних засобів в обліковому аспекті;
- розглянути основні класифікаційні ознаки за якими розподіляються основні засоби та їх оцінку;
- охарактеризувати особливості застосування міжнародних стандартів обліку щодо операцій з основними засобами;
- проаналізувати організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства;
- встановити особливості ведення синтетичного та аналітичного обліку основних засобів та їх розкриття у фінансовій звітності підприємства;
- проаналізувати наявність, стан та ефективність використання основних засобів та стан внутрішнього контролю на досліджуваному підприємстві;
- систематизувати практичні підходи до узагальнення результатів аналізу та внутрішнього контролю основних засобів для прийняття управлінських рішень.

Об'єктом дослідження виступає процес обліку та внутрішнього контролю основних засобів у Філії «Корюківське лісове господарство» Державного

ВП НУБіП України "НАТІ" спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» м. Корюківка Чернігівської області.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та організаційних питань, пов'язаних з обліком, контролем та прийняттям управлінських рішень, щодо ефективності використання основних засобів.

ВП НУБіП України "НАТІ" Методи дослідження. При написанні бакалаврської кваліфікаційної роботи використовувались методи аналізу, систематизації, узагальнення, класифікації та порівняння.

ВП НУБіП України "НАТІ" Джерелами інформації, які було використано під час дослідження стали наукові праці науковців з питань теоретико-методичних засад обліку, аналізу та внутрішнього контролю основних засобів, законодавчі й нормативні акти з обліку і контролю, офіційна статистична інформація, облікова інформація, фінансова звітність Філії «Корюківське лісове господарство» Державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України», Інтернет-ресурси.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ**1.1. Сутність основних засобів: обліковому аспекті**

Практично кожне підприємство в сучасному бізнес-середовищі не може функціонувати без постійного підвищення ефективності використання матеріально – технологічної бази, в якій центральним елементом виступають основні засоби. Вони, як провідний елемент виробничого розвитку, забезпечують не лише процеси відновлення темпів економічного зростання підприємства, а й розвиток економічних процесів країни в цілому. Від стану основних засобів залежать такі важливі характеристики діяльності, як: продуктивність праці, прибутковість підприємства, техніко – технологічний рівень виробництва, якість наданих товарів та послуг. Слідом за цим зростає і роль організації обліку основних засобів, аналізу та контролю ефективності їх використання.

Проте, створена система обліку основних засобів не дозволяє повною мірою задовольняти зростаючі інформаційні потреби управління. Сутність категорії "основні засоби" можна досліджувати у двох напрямках: відповідно до вимог нормативно-правових актів; за науковими підходами (в економічній літературі).

Основними нормативними актами в українському законодавстві, якими регулюється облік основних засобів є (табл. 1.1) [22]:

- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»;
- Податковий кодекс України;
- Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби».

Таблиця 1.1

Визначення «основні засоби» відповідно до нормативно-правових актів

Нормативний документ	Визначення
Нац. положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [38]	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва чи поставки товарів, надання послуг, здачі в оренду іншим особам чи для виконання адміністративних і соціально – культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).
Податковий кодекс України [49]	Основні засоби - матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [32]	Основні засоби - це матеріальні об'єкти, що їх: а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей; б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду.

Проаналізувавши дані таблиці 1.1 можемо зазначити, що визначення «основні засоби» у нормативно-правових актах, що регулюють їх облік, дещо відрізняються та не мають єдиного підходу до розуміння цього поняття. При цьому, можна виділити наступні критерії визнання основних засобів (рис. 1.1), відповідно до інформації наведеної в таблиці вище:

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Строк
використання > 1
року (чи
операційного
циклу)

ВП НУБіП України "НАТІ"

Критерій
вартісності (за яким
вирішується чи буде
актив вважатися ОЗ
або НМА)

ВП НУБіП України "НАТІ"

Актив, що
використовується в
процесі
виробництва, або
постачання
товарів, надання
послуг і тд.

ВП НУБіП України "НАТІ"

Поступове
зменшення вартості
у зв'язку з
моральним чи
фізичним зносом

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Рис. 1.1. Основні критерії визнання ОЗ відповідно до нормативних актів України

Примітка. Побудовано автором на основі [38,49].

Варто зазначити, що приведення національних стандартів бухгалтерського обліку до міжнародних стає значно помітніше, оскільки навіть наведені поняття основних засобів співпадають за головними критеріями їх визнання. Проте, у Податковому кодексі до цих критеріїв приєднується ще один, проте не менш важливий, критерій вартості, який розподіляє активи до основних засобів або ж до необоротних матеріальних активів (при цьому згідно стандартів бухгалтерського обліку підприємства можуть самостійно встановлювати даний вартісний показник, зазначаючи його в Наказі про облікову політику підприємства) [18].

Слід зазначити, що часто зустрічається на практиці або ж в науковій літературі поряд з поняттям «основні засоби» застосування термінів «основний капітал», «необоротні активи» або «основні фонди». Проте практика вимагає не ототожнювати дані поняття. Термін «основний капітал» та «основні фонди» вперше використав шотландський економіст Адам Сміт. «Під основним фондом автор розумів будь-яке накопичення продуктів землі і промислової праці, а капіталом – фонди, що приносять дохід та прибуток [2], тобто фонди – матеріальна основа для утворення капіталу».

Досить велика кількість науковців звертали свою увагу до досліджуваного терміну і саме через це у сучасних наукових дослідженнях вчених існують різні точки зору щодо трактування поняття «основні засоби», найбільш поширених з них наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Трактування сутності поняття «основні засоби» в економічній літературі

Автор, джерело	Визначення
Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [63, с. 22]	Основні засоби – це сукупність всіх засобів праці, які функціонують в натуральній формі впродовж тривалого часу (більше одного року) як у сфері виробництва, так і в невиробничій сфері і протягом всього терміну служби не втрачають своєї споживчої форми; поступово зменшують свою вартість у зв'язку з фізичним або моральним зносом; беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох виробничих циклів.
О. В. Коваленко, Л. В. Громова [27, с. 21]	Основні фонди – це частина засобів виробництва, які діють у процесі виробництва протягом тривалого періоду, зберігають при цьому впродовж усього періоду натурально-речовинну форму і переносять свою вартість на продукцію частинами у міру зносу у вигляді амортизаційних відрахувань.
Ю. В. Неміш [40, с. 66]	Основні засоби – це вартісно виражені ресурси, які утримуються суб'єктом господарювання з метою використання в процесі виробництва, постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення чи соціально-культурних функцій, очікуваний строк експлуатації яких становить не менше одного року, чи визначається межами операційного циклу понад один рік, вартість яких зменшується в процесі використання.

1	2
Л. К. Сук, П. Л. Сук [59, с. 262]	Основні засоби підприємства, установи – це сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і у невиробничій сфері.
С. М. Гречко [12, с. 24]	Основний засіб – необоротний актив, що призначений для господарської діяльності, тобто планується використовувати в господарській діяльності.
О. Г. Агрес [1, с. 178]	Основні засоби – це засоби праці у формі матеріальних активів, які утримує підприємство з метою використання у виробничому процесі або здійсненні адміністративних чи соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання яких становить більше ніж один рік, не змінюючи при цьому своїх форм і розмірів, вартість яких є не меншою від законодавчо встановленого розміру та поступово переноситься в міру фізичного спрацювання та (або) морального старіння на вартість готової продукції проведенням амортизаційних відрахувань.

Аналіз наведених вище визначень поняття «основні засоби» дозволяє зрозуміти, що переважна більшість авторів «розкриваючи сутність даної категорії зосереджують увагу на таких основних критеріях визнання основних засобів, як:

- матеріальність (наявність матеріально – речової форми);
- функціональне призначення (сфера використання у виробництві, торгівлі чи наданні послуг, здачі в оренду);
- термін корисного використання (більше року або операційного циклу, якщо він довший за рік)» [19].

Інші автори, серед яких Я. Д. Крупка, О. Г. Агрес, О. В. Коваленко, вважають амортизацію важливим критерієм при визначенні поняття «основні засоби», тобто «поступове зношення, перенесення вартості основного засобу на продукцію, що виробляється підприємством». Враховуючи думку наведених авторів, хочеться підтримати саме таку позицію і зазначити, що амортизація є одним із суттєвих критеріїв визначення об'єкта основних засобів.

Виходячи з вище перелічених понять можемо сказати, що доцільним буде використання поняття у наступному виразі: основні засоби – це матеріальні активи (засоби праці), які тривалий час (понад один рік; або операційний цикл, якщо він довше за один рік) беруть участь у виробничому процесі, під час здійснення господарської діяльності та зберігають натурально-речову форму та по частинах переносять свою вартість на виготовлений продукт, надану послугу або товар, шляхом амортизації.

Отже, дослідження сутності основних засобів показало, що правильне розуміння даного поняття має досить важливе практичне значення, оскільки чітке сприйняття допомагає спростити роботу підприємства та у подальшому допоможе в побудові обґрунтованих економічних прогнозів щодо доцільності використання та контролю ефективності їх управління.

1.2. Класифікація основних засобів та їх оцінка

Необхідною умовою організації обліку, планування та контролю за ефективністю використання, а також відтворення основних засобів підприємства є їх класифікація.

Правильна раціональна структуризація дозволить не лише відносити основні засоби до того чи іншого класу, а в подальшому впливатиме на аналітичний та синтетичний облік, вибір методу нарахування амортизації, мінімальний строк експлуатації (визначений в Податковому кодексі України) [3].

У бухгалтерському обліку основні засоби за НП(С)БО 7 і Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку основних засобів поділяються за такими групами:

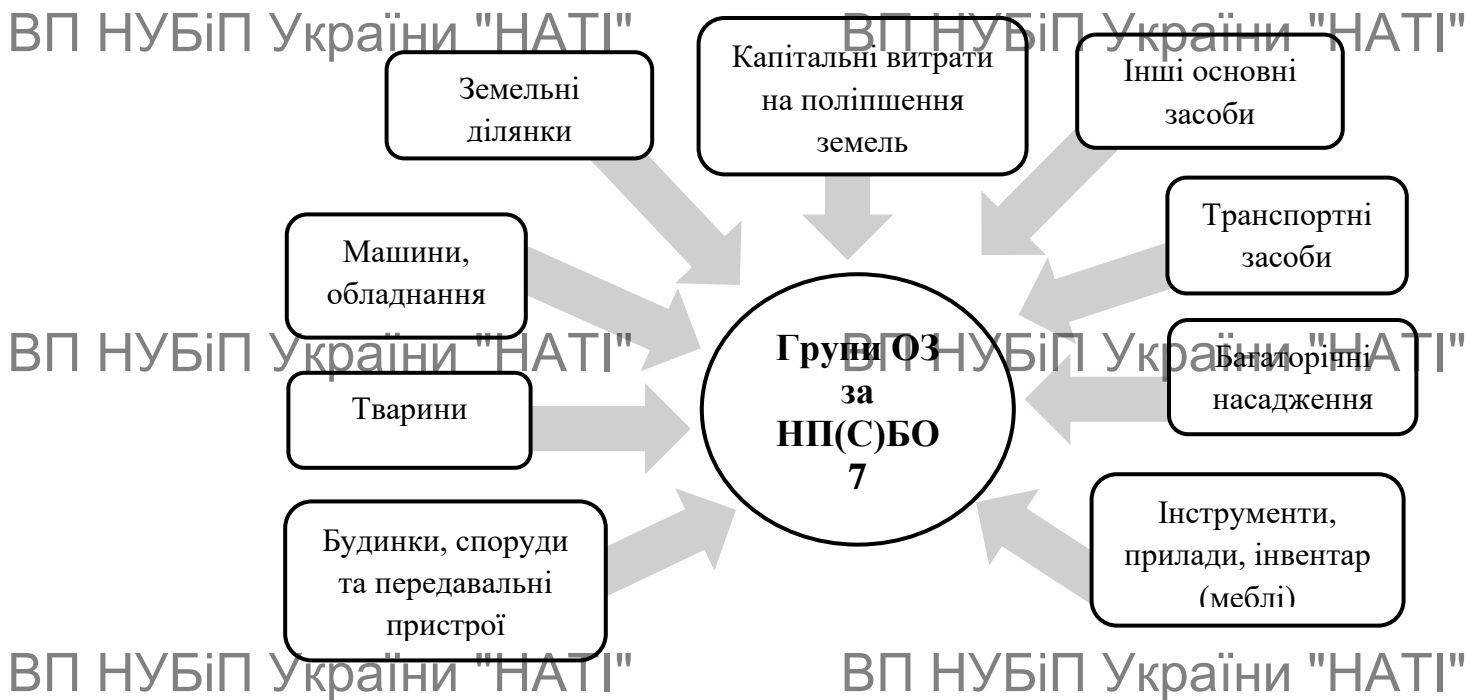

Рис. 1.2. Групи основних засобів відповідно до НП(С)БО 7

Джерело: побудовано на основі [38]

Інші необоротні матеріальні активи:

- «бібліотечні фонди; малоцінні необоротні матеріальні активи; тимчасові (не титульні) споруди; природні ресурси; інвентарна тара; предмети прокату; інші необоротні матеріальні активи» [35, 38].

Кожній з цих груп відповідно до «Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» [21] призначено окремий субрахунок рахунка 10 «Основні засоби» чи 11 «Інші необоротні активи».

Варто зазначити, що в економічній літературі класифікація основних засобів, запропонована різними вченими, переплітається з нормативними документами, але й дещо різниться. Групування основних засобів за іншими класифікаційними ознаками подано на рис. 1.3.

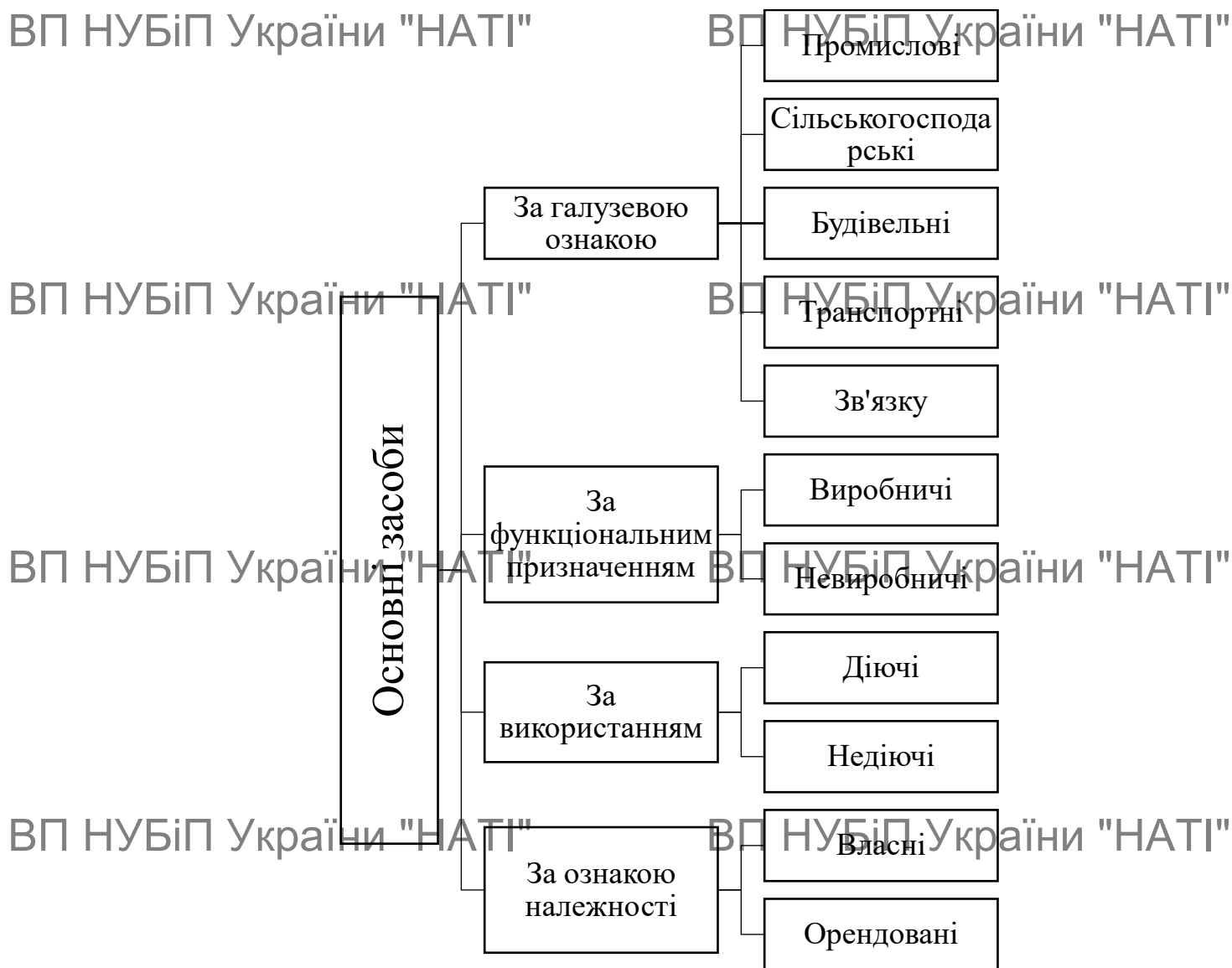

Рис. 1.3. Групування основних засобів

Джерело: побудовано на основі [62]

В мету оподаткування також передбачено певне групування основних засобів. Вони підлягають розподілу згідно з Податковим кодексом України за такими групами:

- «група 1 – земельні ділянки;
- група 2 - капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом;
- група 3 – будівлі, споруди, передавальні пристрої;
- група 4 - машини та обладнання;

ВП НУБіП України "НАТІ" група 5 - транспортні засоби; ВП НУБіП України "НАТІ"

- група 6 - інструменти, прилади, інвентар, меблі;
- група 7 - тварини;
- група 8 - багаторічні насадження;
- група 9 - інші основні засоби;

ВП НУБіП України "НАТІ" група 10 - бібліотечні фонди, збереження Національного архівного фонду України; ВП НУБіП України "НАТІ"

- група 11 - малоцінні необоротні матеріальні активи;
- група 12 - тимчасові (нетитульні) споруди;
- група 13 - природні ресурси;

ВП НУБіП України "НАТІ" група 14 - інвентарна тара; ВП НУБіП України "НАТІ"

- група 15 - предмети прокату;
- група 16 - довгострокові біологічні активи» [49].

Така класифікація, відповідно до «Податкового кодексу України», на сьогоднішній день, практично повністю відповідає класифікації основних засобів в бухгалтерському обліку. Але, для цілей податкового обліку, кодексом введено ряд обмежень щодо мінімального строку корисного використання, які необхідно врахувати, організовуючи облік основних засобів на власному підприємстві» [50].

Виходячи з цього, Гужел Ю. зазначає: «Важливо врахувати, що в податковому обліку мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів використовуються з урахуванням наступного:

- у разі коли строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів в бухгалтерському обліку менше ніж мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів, то для розрахунку податкової амортизації використовуються строки, встановлені

Податковим кодексом;

ВП НУБіП України "НАТІ" у разі коли строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів в бухгалтерському обліку дорівнюють або є більшими, ніж ті, що встановлені Податковим кодексом, то для розрахунку амортизації використовуються строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів, встановлені в бухгалтерському обліку» [14, с.4].

ВП НУБіП України "НАТІ" Для правильного визначення загального обсягу основних засобів, їх динаміки та структури, розрахунку економічних показників господарської діяльності підприємства за певний період часу необхідна оцінка основних засобів, тобто грошове вираження вартості основних засобів, за якою вони відображаються в бухгалтерському обліку.

ВП НУБіП України "НАТІ" Крім оцінки в момент визнання, в процесі експлуатації руху та списання основних засобів також застосовуються різного роду оцінки, які слугують не лише основою для відображення відповідного засобу в обліку, а і для визначення суми витрат, що підлягають списанню у певні звітні періоди у вигляді амортизації.

ВП НУБіП України "НАТІ" Таким чином, залежно від певних чинників розрізняють такі види оцінки основних засобів наведені на рисунку 1.4.

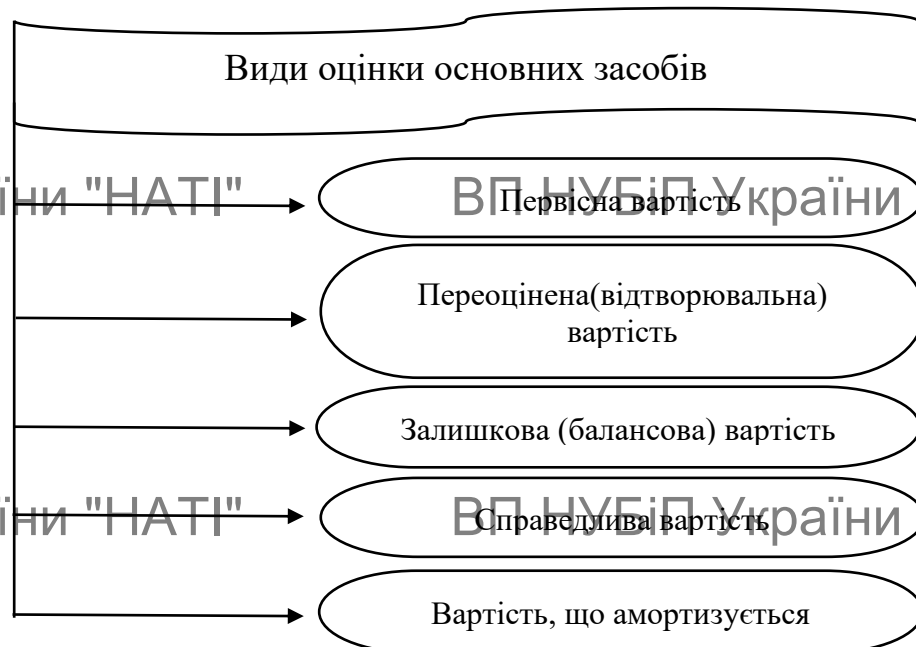

Рис. 14. Види вартостей основних засобів, що застосовуються для їх оцінки

Джерело: побудовано автором на основі [62]

Первісна вартість – це вартість будівництва або придбання об’єктів. За первісною вартістю зараховуються на баланс підприємства придбані у постачальників або створені власними силами основні засоби. Згідно з НП(С)БО 7 «первісна вартість – це історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів» [38].

Первісна вартість об’єкта основних засобів складається з суми наступних витрат:

- «сума сплачена тим хто постачає об’єкт та підрядникам за здійснення всіх будівельно-монтажних робіт за виключенням непрямих податків;
- реєстраційний збір, державне мито та інші обов’язкові платежі, що здійснюються у зв’язку з придбанням прав на об’єкт основних засобів;
- сума ввізного мита;
- сума непрямих податків у зв’язку з придбанням матеріальних активів (якщо вони не відшкодовуються підприємству);
- понесена сума витрат на страхування ризиків з транспортування основного засобу;
- понесена сума витрат на доставку, установку об’єкта, монтаж, та налагодження активів;
- сума додаткових витрат у зв’язку з доведенням основних засобів до стану, у якому ними можна користуватись підприємству» [28].

Формування первісної вартості основних засобів внаслідок переведення з оборотних активів товарів, готової продукції тощо в основні засоби; придбання шляхом обміну на подібний об’єкт; обміну на неподібний об’єкт; внеску до

статутного капіталу; безкоштовного (безоплатного) одержання відображене в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Порядок визначення первісної вартості об'єкта основних засобів

Спосіб надходження на підприємство	Формування первісної вартості	Примітки
Переведення оборотних активів (товарів, готової продукції тощо) в основні засоби	Собівартість зазначених оборотних активів (товарів, готової продукції тощо)	Визначається відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси» і 16 «Витрати»
Придбання основних засобів шляхом обміну на неподібний об'єкт	Справедлива вартість переданого об'єкта, збільшена (зменшена) на суму коштів чи їх еквівалентів, що була передана (отримана) під час обміну	
Придбання основних засобів шляхом обміну на подібний об'єкт	1) Залишкова вартість переданого об'єкта 2) Справедлива вартість переданого об'єкта	При перевищенні залишкової вартості переданого об'єкта над справедливою його вартістю, отриманого в обмін на подібний об'єкт, вартістю є його справедлива вартість із включенням різниці у витрати звітного періоду
Одержання основних засобів як внеску до статутного капіталу	Погоджена засновниками (учасниками) справедлива вартість отриманих об'єктів основних засобів з урахуванням витрат на транспортування, монтаж та інших витрат, які понесло підприємство, пов'язаних з доведенням об'єкту до стану можливого використання	На дату одержання
Безкоштовне (безоплатне) одержання основних засобів	Справедлива вартість отриманих об'єктів основних засобів з урахуванням витрат на транспортування, монтаж та інших витрат, які понесло підприємство, пов'язаних з доведенням об'єкту до стану можливого використання	На дату одержання

Джерело: сформовано автором на основі [38, 59, 60].

Згідно з НП(С)БО 7, «первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних із модернізацією, модифікацією, добудовою,

дообладнанням та реконструкцією, що призведе до збільшення майбутніх економічних вигод, що очікуються в процесі використання об'єкта. При частковій ліквідації об'єкта первісна вартість об'єкта зменшується на суму ліквідованої частини. Витрати, пов'язані з підтриманням об'єкта в робочому стані (ремонтні роботи, профілактичні огляди тощо), включаються до складу витрат поточного періоду».

НП(С)БО 7 дає наступне визначення «справедливої вартості – це сума, за якою можна продати актив або оплатити зобов'язання за звичайних умов на певну дату».

Переоцінена вартість - вартість необоротних активів після їх переоцінки. Переоцінки підлягають об'єкти, балансова (залишкова) вартість яких суттєво відрізняється від їх справедливої вартості. Якщо змінюється ціна якогось об'єкта, то повинна бути проведена переоцінка всіх об'єктів групи, до якої він належить.

Залишкова (балансова) вартість – різниця між первісною (переоціненою) вартістю і сумою нарахованого зносу [61]. Цю вартість називають балансовою, оскільки саме вона, а не первісна, враховується при підрахунку вартості балансу.

При нарахуванні амортизації по кожному об'єкту основних засобів визначається його ліквідаційна вартість. Є. Калюга її визначає наступним чином: «Ліквідаційна вартість – це сума коштів, яку підприємство очікує отримати від ліквідації (реалізації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією)» [24, с.26].

МСБО 16 «Основні засоби» визначає ліквідаційну вартість активу як попередньо оцінену суму, що її суб'єкт господарювання отримав би на поточний час від вибуття активу після вирахування всіх попередньо оцінених витрат на вибуття, якщо актив є застарілим і перебуває в стані, очікуваному після спливу строку його корисної експлуатації [32].

Отже, правильне і своєчасне відображення основних засобів та контроль за їх наявністю визначає достовірність інформації про фінансовий стан підприємства. Ефективне управління рухом основних засобів зводиться до необхідності їх класифікації. Інше питання, яким чином її здійснювати. Це питання суб'єктивне, адже кожне підприємство може вносити зміни у запропоновані класифікації різних як науковців так і фахівців. Проте, класифікація у розрізі плану рахунків є найпоширеніша та зручна у практичному використанні для бухгалтерів.

Правильна оцінка та віднесення витрат до первісної вартості при створенні чи придбанні об'єкту основного засобу, дають змогу дотримуватися принципу відповідності.

1.3. Особливості застосування міжнародних стандартів обліку щодо операцій з основними засобами

Сучасні інтеграційні процеси, що відбуваються в економічному середовищі України, сприяють невпинному наближенню до міжнародних стандартів, при цьому зростає значення своєчасного отримання повної, достовірної, правдивої та доступної для усіх користувачів фінансової інформації. На даний момент триває адаптація та перебудова національної системи обліку згідно вимог міжнародних стандартів. Саме вони дозволять підвищувати достовірність фінансової інформації про діяльність певного підприємства, що надається для іноземних інвесторів або ж кредиторів.

Однією з важливих ланок у фінансових звітах, що безпосередньо впливає на фінансовий результат діяльності підприємства, є основні засоби. Тобто, правильність їх відображення в обліку, враховуючи міжнародний досвід, вважається необхідним.

ВП НУБіП України "НАТІ" Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в Україні є більш жорстко регламентованими та обов'язковими до застосування всіма суб'єктами господарювання, водночас як міжнародні стандарти бухгалтерського обліку носять більше рекомендаційний характер, і суб'єкти господарювання самі приймають рішення щодо їх застосування. При цьому вони обидва є важливою частиною нормативно-правового регулювання при обліку основних засобів.

Загальні правила ведення обліку основних засобів відображені в Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» (МСБО 16). «Саме тут визначається обліковий підхід до основних засобів, щоб користувачі фінансової звітності могли розуміти інформацію про інвестиції суб'єкта господарювання в його основні засоби та зміни в таких інвестиціях. Головні питання обліку основних засобів – це визнання активів, визначення їх балансової вартості та амортизаційних відрахувань, а також збитків від зменшення корисності, які слід визнавати у зв'язку з ними» [67].

Як зазначалося раніше, МСБО 16 «Основні засоби» визначає основні засоби як «матеріальні об'єкти, які:

- утримуються для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей;
- використовуватимуться, за очікуванням, протягом більше одного періоду» [25].

За міжнародним стандартом визначено декілька умов, за яких об'єкт основних засобів слід визнавати активом (рис. 1.5), при цьому чітко не визначено, що належить до об'єктів основних засобів. Завданням бухгалтера є самостійне визначення належності окремих видів майнових об'єктів до об'єктів основних засобів з урахуванням обставин і умов їх експлуатації та методів нарахування амортизації.

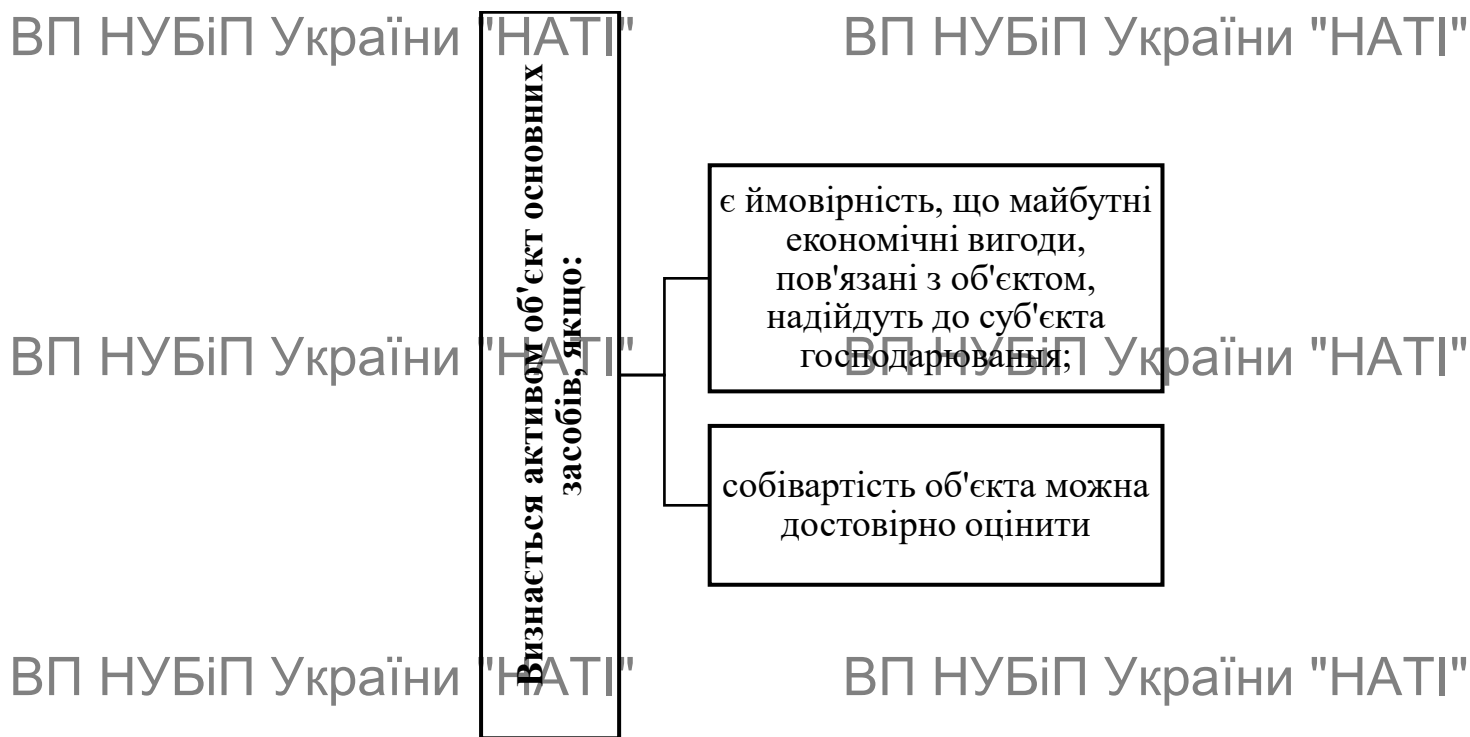

Рис. 1.5. Умови визнання об'єкта ОЗ активом

Джерело: побудовано автором на основі [26]

Для того, щоб зрозуміти особливості застосування міжнародних стандартів обліку щодо операцій з основними засобами, необхідно розглянути формування первісної вартості ОЗ відповідно до МСБО 16 та порівняти з НП(С)БО 7.

Ми знаємо, що основні засоби виникають внаслідок таких подій:

- придбання в за грошові кошти або в кредит;
- обмін;
- шляхом створення або будівництва;
- придбання землі.

Аналізуючи події, внаслідок яких виникають основні засоби, ми можемо прослідкувати основні відмінності у формуванні первісної вартості основних засобів за національними та міжнародними стандартами (табл. 1.4).

Аналізуючи вищенаведену таблицю, можна сказати, що все таки існує розбіжність між МСБО та НП(С)БО при формування первісної вартості основних засобів.

Формування первісної вартості основних засобів згідно МСБО 16 та НП(С)БО 7
 Джерело: сформовано автором на основі [9, 46, 54]

Напрямок	МСБО 16	НП(С)БО 7
Придбання в кредит	У разі якщо об'єкт надходить за допомогою залучення кредитів, то облік витрат на виплату відсотків здійснюється відповідно до МСБО 23 «Витрати на позики», залежно від того, чи є цей об'єкт кваліфікованим активом, а також від умов і обставин сплати таких відсотків.	Витрати на виплату відсотків за кредит не включаються до первісної вартості об'єкта.
Обмін або не грошові операції	Собівартість такого об'єкта основних засобів оцінюється за справедливою вартістю, якщо операція обміну має комерційну сутність та справедливу вартість отриманого активу або відданого активу можна достовірно оцінити. Якщо придбаний об'єкт не оцінюється за справедливою вартістю, його собівартість оцінюють за балансовою вартістю відданого активу.	Справедлива вартість основних засобів на дату отримання (обмін на неподібний об'єкт). Залишкова вартість переданого основного засобу (при обміні на подібний об'єкт), але якщо вона вища за справедливу вартість отриманого об'єкту, визнається справедливою вартістю, а різниця відноситься до витрат звітного періоду
Як внесок до статутного капіталу	Не передбачено	Погоджена засновниками (учасниками) підприємства справедлива вартість об'єктів основних засобів
За рахунок грантів	Балансова вартість об'єкта ОЗ може бути зменшена на суму отриманих державних грантів (п.28), якщо таке фінансування було пов'язане з придбанням саме цього об'єкта. Облік отримуваних грантів регулюється МСБО 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу». Метод зменшення вартості активів не називається МСБО 20 як одиниць, а висувається лише як альтернативний до методу визнання грантів у доходах.	При первісному визнанні придбаних за рахунок урядових грантів (коштів цільового фінансування) об'єктів вартість цих активів на суму отриманих коштів зменшувати не дозволяється.
За рахунок пайових інструментів	Якщо за отримані активи компанія розраховується пайовими інструментами, в обліку така операція відображається за дебетом рахунка відповідних активів і за кредитом рахунка акціонерного капіталу; якщо ж грошовими коштами (сума яких еквівалентна вартості запропонованих пайових інструментів) – дебетується також рахунок відповідних активів, але	Методики обліку будь-яких операцій, в яких брали б участь пайові інструменти або їх (інструментів) вартість, у національному обліку не опрацьовано. Розрахунки з використанням пайових інструментів (або вартості таких) розглядаються тільки у контексті виплат працівникам.

кредитується у такому разі рахунок зобов'язань.	ВП НУБіП України "НАТІ"
---	-------------------------

Наступним, не менш важливим, процесом в обліку операцій з основними засобами є їх переоцінка. Міжнародні стандарти визначають межу, яка призводить до необхідності проведення процесу переоцінки, таку що «суттєво відрізняється» від балансової вартості основного засобу. Для порівняння, НП(С)БО чіткіше зазначають таку межу, а саме більше 10% балансової вартості.

Відображення в обліку переоцінки основних засобів за МСБО 16 та НП(С)БО 7 також має свої розбіжності, що наведені на рисунку 1.6.

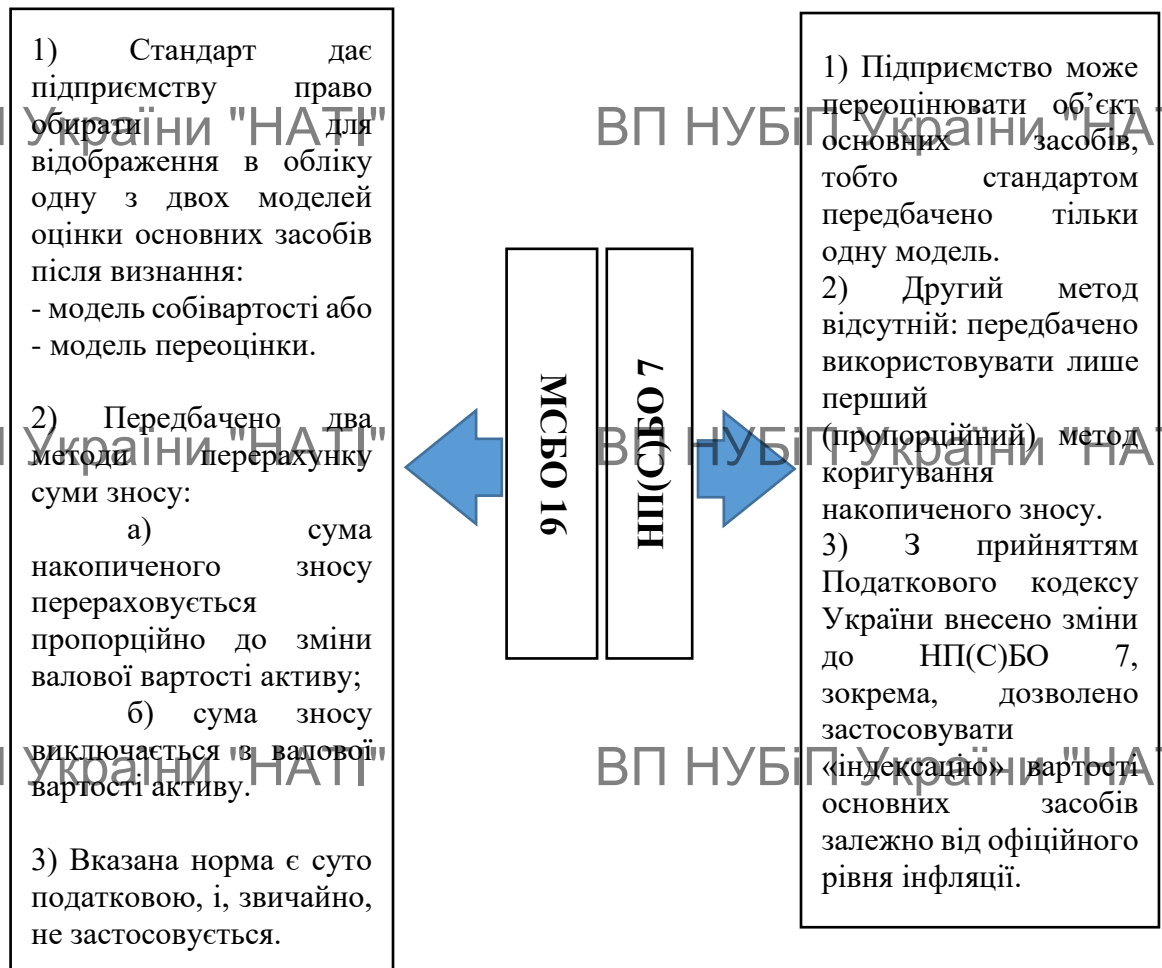

Рис. 1.6. Відображення в обліку переоцінки основних засобів

Джерело: побудовано автором на основі [48]

Щодо амортизації, то МСБО 16 визначає її як «систематичний розподіл вартості об'єкта основних засобів, яка підлягає амортизації, протягом терміну його корисної експлуатації» [32].

Методами нарахування амортизації у НП(С)БО і у МСБО є: прямолінійний та виробничий (метод суми одиниць продукції). «Проте П(С)БО нараховує ще три наступні методи: зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний» [20].

«Міжнародний стандарт не містить вичерпного переліку методів амортизації основних засобів, які слід використовувати для розрахунку. В ньому зазначено, що головне те, щоб використовуваний метод відображав схему за якої підприємство споживає економічну вигоду, отриману від активу. Поняття зносу основних засобів у даному стандарті взагалі не надається» [48]. Також даний стандарт не розглядає з якого моменту починається та припиняється процес нарахування амортизації, що відмінне від національного положення, в якому таким початком є місяць, наступний за місяцем, в якому об'єкт ОЗ стає придатний до використання, а моментом припинення амортизації є місяць, наступний за місяцем вибуття, переведення на реконструкцію, модернізація, добудова або ж дообладнання об'єкту основних засобів.

Вибуття основних засобів у НП(С)БО і у МСБО здійснюється на основі продажу, проте у національних стандартах є безоплатна передача, невідповідність критеріям визнання активу, у міжнародних – виключення активу з використання без очікування економічних вигід від його вибуття.

Таким чином, можна зробити висновок, що міжнародні стандарти бухгалтерського обліку мають свої певні особливості щодо обліку основних засобів. Більшою мірою між вітчизняними та міжнародними стандартами існує ряд спільних положень, проте в аспекті визнання первісної вартості, оцінки, переоцінки, амортизації і також вибуття є вагомими розбіжності.

Відмінність двох положень щодо обліку основних засобів можна пояснити враховуючи національні особливості ведення обліку у нашій країні та пристосуванням обліку до стандартів національної економіки. Проте наближаючи національні стандарти до міжнародних ми зможемо гармонізувати систему обліку основних засобів, що дозволить подолати певні неузгодженості щодо їх визнання, придбання, оцінки та вибуття.

Висновки до розділу 1

Дослідження сутності основних засобів показало, що правильне розуміння даного поняття має досить важливе практичне значення. Науковці, які вивчали трактування даного терміну не виносять єдине визначення поняттю «основні засоби». Нами було узагальнено ряд визначень, і визначено, що основні засоби – це матеріальні активи (засоби праці), які тривалий час (понад один рік; або операційний цикл, якщо він довше за один рік) беруть участь у виробничому процесі, під час здійснення господарської діяльності та зберігають натурально-речову форму та по частинах переносять свою вартість на виготовлений продукт, надану послугу або товар, шляхом амортизації.

Класифікація основних засобів на підприємстві відіграє важливу роль у інформаційному забезпеченні потреб користувачів. Питання, яким чином здійснювати класифікацію є суб'єктивним, адже кожне підприємство може вносити зміни у запропоновані класифікації різних як науковців так і фахівців. Проте, класифікація у розрізі плану рахунків є найпоширеніша та зручна у практичному використанні для бухгалтерів.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку мають свої певні особливості щодо обліку основних засобів. Більшою мірою між вітчизняними та міжнародними стандартами існує ряд спільних положень, проте в аспекті визнання первісної вартості, оцінки, переоцінки, амортизації і також вибуття є

вагомі розбіжності. Відмінність НП(С)БО та МСБО щодо обліку основних засобів пояснюється національними особливостями ведення обліку у нашій країні та пристосуванням обліку до стандартів національної економіки. При цьому важливим є постійна інтеграція в економічне середовище, близьке до міжнародних стандартів.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ**ПІДПРИЄМСТВА****2.1. Організаційно-економічна характеристика ДП «Корюківське****лісове господарство»**

Філія «Корюківське лісове господарство» Державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» (далі ДСГП «Корюківське лісове господарство») є державним комерційним підприємством – юридичною особою публічного права та суб'єктом господарювання державного сектору економіки, має відокремлене майно, веде самостійний баланс. Юридична адреса далі ДСГП «Корюківське лісове господарство»: Україна, 15300, Чернігівська область, Корюківський район, місто Корюківка, вул. Індустріальна, будинок 40. Директором підприємства є Лашко Андрій Володимирович.

Основною діяльністю підприємства є надання допоміжних послуг у лісовому господарстві. Проте, підприємство займається і іншою пов'язаною діяльністю. Підприємство має власний статутний капітал, здійснює свою діяльність на комерційній основі відповідно до чинного законодавства України та Статуту.

Метою даного підприємства є ведення лісового господарства, охорони, захисту, раціонального використання та відтворення лісів; а також одержання прибутку від комерційної діяльності.

Кожен працівник, що бере участь у діяльності підприємства, підписує трудовий договір, який допомагає регулювати трудові відносини між працівниками та підприємством відповідно до чинного законодавства про працю. Директор керує діяльністю ДСГП «Корюківське лісове господарство», а організація та ведення обліку, своєчасна сплата податків, складання та подання

фінансової звітності до певних державних органів покладено на заступника директора та працівників відділу бухгалтерського обліку та звітності, економіки та фінансів згідно наділених обов'язків до посадових інструкцій.

Для складання фінансової звітності на підприємстві сформована «облікова політика — сукупність конкретних методів та форм (способів) ведення бухгалтерського обліку, що обирається підприємством виходячи із загальноприйнятих правил та особливостей своєї діяльності для підготовки та надання фінансової звітності» [42].

Організація бухгалтерського обліку та звітності в ДСПП «Корюківське лісове господарство» здійснюється на підставі Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (зі змінами та доповненнями) [19], Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, затверджених наказами Міністерства фінансів України, та інших нормативних актів.

На цьому початковому етапі ознайомлення з підприємством для подальшого дослідження доцільним буде провести аналіз динаміки окремих фінансово – економічних показників (табл. 2.1), використовуючи дані фінансової звітності ДСПП «Корюківське лісове господарство» за 2021 рік.

Таблиця 2.1

Фінансово – економічні показники діяльності ДСПП «Корюківське лісове господарство» за 2021 – 2023 рр., тис. грн

Показник	Роки				
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Зміна, +-	Відношення %
Чистий дохід від реалізації продукції	61 738	63 349	92 053	28 704	45,3
Собівартість реалізованої продукції	49 564	49 629	62 932	13 303	26,8
Чистий фінансовий результат підприємства (приб./збиток)	12 171	13 720	29 121	15 401	112,3
Валюта балансу	28 147	22 233	48 664	26 431	118,9
Власний капітал	7 374	3 145	18 009	14 864	472,6

Власні оборотні кошти	-8 963	-12 167	-11 908	259	2,1
Кредиторська заборгованість	20 773	18 958	25 834	6 876	36,3
Дебіторська заборгованість	1 213	914	1 806	892	97,6

Примітка: побудовано автором на основі фінансової звітності досліджуваного підприємства

Аналіз даних таблиці 2.1, дозволяє стверджувати, що з кожним роком управління діяльністю підприємства все покращувалося, про що свідчить показник чистого доходу, який у 2023 році зріс на 45,3% (у відношенні до 2022 р.). Даний показник показує нам, що підприємство збільшувало щороку обсяги надання послуг, кількість реалізованої продукції та нарощувало власну діяльність. Як результат, собівартість реалізованої продукції збільшилася на 26,8%. Що стосується чистого фінансового результату ДСПП «Корюківське лісове господарство», то можемо відмітити різке підвищення суми прибутку на 112,3% у 2023 році.

Щодо показника власних оборотних коштів, то він є «показником фінансової стійкості та ліквідності, що являє собою суму грошових коштів, що залишилися після виключення зобов'язань підприємства зі своїх оборотних активів» [17]. На жаль, даний показник у досліджуваному підприємстві постійно має від'ємне значення, тобто для ДСПП «Корюківське лісове господарство» недостатньо коштів для забезпечення безперебійної діяльності за рахунок постійних фінансових ресурсів.

Для забезпечення оперативного керівництва діяльністю підприємства необхідна достовірна інформація про наявні у господарстві ресурси, їхній склад і розміщення, а також про джерела їх формування і цільове призначення.

Розглянемо у таблиці 2.2 склад і структуру засобів (активів) ДСПП «Корюківське лісове господарство».

Таблиця 2.2

Склад і структура засобів (активів) підприємства за 2021-2023 рр.

Види активів	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Зміна показників за три роки
--------------	---------	---------	---------	------------------------------

	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн (+,-)	%
Незавершені капітальні інвестиції	864,0	3,07	711,0	3,20	3016,0	6,20	2152,0	10,49
Основні засоби	15117,0	53,71	14246,0	64,08	26531,0	54,52	11414,0	55,63
Довгострокова дебіторська заборгованість	356,0	1,26	355,0	1,60	370,0	0,76	14,0	0,07
Виробничі запаси	1147,0	4,08	1322,0	5,95	2864,0	5,89	1717,0	8,37
Незавершене будівництво	7,0	0,02	5,0	0,02	5,0	0,01	-2,0	-0,01
Готова продукція	7990,0	28,39	3587,0	16,13	2058,0	4,23	-5932,0	-28,91
Поточні біологічні активи	1,0	0,004	1,0	0,004	71,0	0,15	70,0	0,34
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	824,0	2,93	692,0	3,11	1465,0	3,01	641,0	3,12
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	-	-	3,0	0,013	2,0	0,004	2,0	0,01
з бюджетом	7,0	0,02	-	-	-	-	-7,0	-0,03
Інша поточна дебіторська заборгованість	382,0	1,36	219,0	0,99	339,0	0,70	-43,0	-0,21
Гроші та їх еквіваленти	42,0	0,15	157,0	0,71	10157,0	20,87	10115,0	49,30
Інші оборотні активи	1410,0	5,01	935,0	4,21	1786,0	3,67	376,0	1,83
Баланс	28147,0	100	22233,0	100	48664,0	100	20517,0	100

Примітка: побудовано автором на основі фінансової звітності досліджуваного підприємства

У ДСГП «Корюківське лісове господарство» за досліджуваний період найбільшу питому вагу в активі балансу займають основні засоби, що становлять більше 50%. В 2023 році, порівняно з 2021 роком, основні засоби збільшилися на 55,63% (що становить 11414 тис. грн.). Грошові кошти в 2023 році, відносно 2021 року зросли на 49,3% (10115 тис. грн.). Решта показників, такі як незавершені капітальні інвестиції, виробничі запаси, поточні біологічні активи, дебіторська заборгованість збільшилися за період 2021-2023 рр. в середньому від 0,01% до 10%. При цьому зменшилися в 2023 році, відносно 2021 року, такі показники активу балансу як незавершене будівництво (на 0,01%), готова продукція (на 28,91%), інша поточна дебіторська заборгованість (на 0,21%).

Склад і структуру джерел формування пасивів в ДСГП «Корюківське лісове господарство» розглянемо на підставі даних, наведених в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Склад і структура джерел формування пасивів за 2021 – 2023 рр.

Види пасивів	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Зміна показників за три роки	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
Зареєстрований (пайовий) капітал	1583,0	5,62	1583,0	7,12	2773,0	5,70	1190,0	5,84
Капітал у дооцінках	202,0	0,72	202,0	0,91	202,0	0,42	0,0	0,0
Додатковий капітал	5589,0	19,86	1360,0	6,12	15034,0	30,89	9445,0	46,33
Інші довгострокові зобов'язання	-	-	130,0	-0,58	-	-	-130,0	-0,64
Довгострокові забезпечення	-	-	-	-	4821,0	9,91	4821,0	23,65
Короткострокові кредити банків	492,0	1,75	-	-	-	-	-492,0	-2,41
Поточна кредиторська заборгованість за :								
товари, роботи і послуги	8463,0	30,07	6120,0	27,53	7750,0	15,93	-713,0	-3,50
розрахунки з бюджетом	3447,0	12,25	8665,0	38,97	12606,0	25,90	9159,0	44,93
розрахунки за страхуванням	621,0	2,21	210,0	-0,94	329,0	0,68	-292,0	-1,43
розрахунки з оплати праці	1171,0	4,16	751,0	3,38	84,0	0,17	-1087,0	-5,33
інші поточні зобов'язання	6579,0	23,37	3212,0	14,45	5065,0	10,41	-1514,0	-7,43
Баланс	28147,0	100,0	22233,0	100,0	48664,0	100,0	20387,0	100,0

Примітка: побудовано автором на основі фінансової звітності досліджуваного підприємства

Аналізуючи склад і структуру джерел формування запасів пасивів підприємства, можна сказати, що досить велику частку займає додатковий капітал середній відсоток якого становить 20-30% балансу, а також поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги (16-30% балансу). Найменшу частку становить капітал у дооцінках, що коливається в межах 1% вартості балансу, також короткострокові кредити банків, які брали лише в 2021 році, розрахунки за страхуванням, що становили тільки 2,21% у 2021 році та зменшилися до 0,68% балансу у 2023 році.

Якщо спостерігати за зміною пасивів за три роки, то ми можемо побачити, що збільшення відбулося в наступних статтях балансу: зареєстрований капітал (у 2023 році зріс на 1190 тис. грн, що становить 5,84%), додатковий капітал (зростання відбулося на 9445 тис. грн., тобто 46,33%), також у 2023 році збільшилася кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом на 9159 тис. грн. (44,93% балансу). Решта статей, відносно 2021 року, зменшилися.

Для того, щоб в повній мірі охарактеризувати фінансово-господарський стан ДСГП «Корюківське лісове господарство» необхідно проаналізувати бухгалтерський баланс, який дозволяє зробити оцінку найсуттєвіших ознак підприємства. Для цього використаємо горизонтальний та вертикальний аналіз фінансової звітності.

Горизонтальний аналіз зводиться до визначення абсолютних та відносних змін балансових статей і розділів в цілому за певний період [16]. Дані аналізу висвітлені у аналітичній таблиці, де відносні показники показують темп зміни як доповнення до абсолютних.

Дані, що наведені в додатку, показують нам наступне:

Загальна сума активів збільшилася аж на 26 431 тис. грн. або більш ніж на 119%. Відбулася така зміна більшою мірою за рахунок збільшення необоротних активів, а саме основних засобів. Проте, оборотні активи теж за даний період значно збільшилися, лише через надходження коштів на рахунок у банку та готівкою в касу підприємства. Таким чином, абсолютна величина збільшення необоротних активів склала 14 605 тис. грн. (або 95,4% їх річної величини) та оборотних активів 11 826 тис. грн. (або 170,9%).

- Щодо пасивів державного підприємства, то ми можемо відслідкувати, що вони теж мали тенденцію до збільшення: власний капітал збільшився на 14 864 тис. грн (або 472,6%); довгострокові зобов'язання та забезпечення на 4 691 тис. грн. та поточні зобов'язання та забезпечення на 6 876 тис. грн.

Вертикальний аналіз балансу передбачає розрахунок відносних показників. Завдання вертикального аналізу — розрахунок питомої ваги окремих статей у загальній сумі валюти балансу й оцінка змін питомої ваги (дод. Б.6). За допомогою вертикального аналізу можна здійснювати міжгосподарські порівняння [58]. Вертикальний аналіз балансу ДСГП «Корюківське лісове господарство» показує, що:

Частка необоротних активів у балансі є значною: на початок 2020 року вона складала майже 69%. При цьому частка оборотних активів становить лише 38% у балансі підприємства. Зрозуміло, що скорочення частки оборотних коштів позначається негативно на показниках фінансової стійкості та ліквідності, тому що свідчить про зменшення запасів, розмірів виробництва, готівки для придбання матеріально-речових факторів виробництва.

- Власний капітал підприємства знаходиться на рівні 14 % — на початок року і 37 % — на кінець року від загальної суми пасивів, що говорить про низьку платоспроможність, напрочуд низькі показники ліквідності і фінансової стійкості.

Довгострокових зобов'язань підприємство має лише невелику частину (0,58% у 2020 році та майже 10% у 2021 році). Проте негативним явищем є наявність досить великої частки короткострокових заборгованостей, які у структурі пасивів займають за звітний період 53 %.

Таким чином, аналізуючи проведену нами організаційно – економічну характеристику підприємства ДСГП «Корюківське лісове господарство», можна сказати, що організація обліку знаходиться на належному рівні та відповідно до вимог та норм чинного законодавства. При цьому здійснені розрахунки показують, що підприємство є не дуже фінансово стійким та ліквідним, оскільки має досить велику частку кредиторської заборгованості. Проте постійно відбувається збільшення вартості необоротних активів (общою мірою за рахунок збільшення вартості основних засобів), що забезпечують тим самим чином його виробничу діяльність.

2.2. Організація бухгалтерського обліку основних засобів

Знаходження основних засобів на конкретному підприємстві дає змогу розуміти, що існує певна виробничо – технічна база, котра, в свою чергу,

вважається однією із важливих умов функціонування даного суб'єкта. Саме тому, правильна та раціональна організація бухгалтерського обліку основних засобів, яка являє собою відображення достовірної інформації про даний об'єкт обліку, буде прямо впливати на повноцінний процес їх оновлення та в подальшому на забезпечення підприємства прибутками, рентабельністю та ліквідністю [64].

Для того, щоб організація обліку основних засобів на ДСГП «Корюківське лісове господарство» була налаштована належним чином, підприємство ставить перед собою ряд завдань, котрі сприяють здійсненню безперешкодного та найбільш достовірного їх обліку. Наведемо їх на рисунку 2.2.

Правильна організація обліку основних засобів на підприємстві першим чинном залежить від визначення нормативно-правової бази регулювання, що вирізняється серед інших об'єктів бухгалтерського обліку власною специфікою. Так, на досліджуваному підприємстві ДСГП «Корюківське лісове господарство» облік основних засобів здійснюється у відповідності до вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби» та Податкового кодексу України.

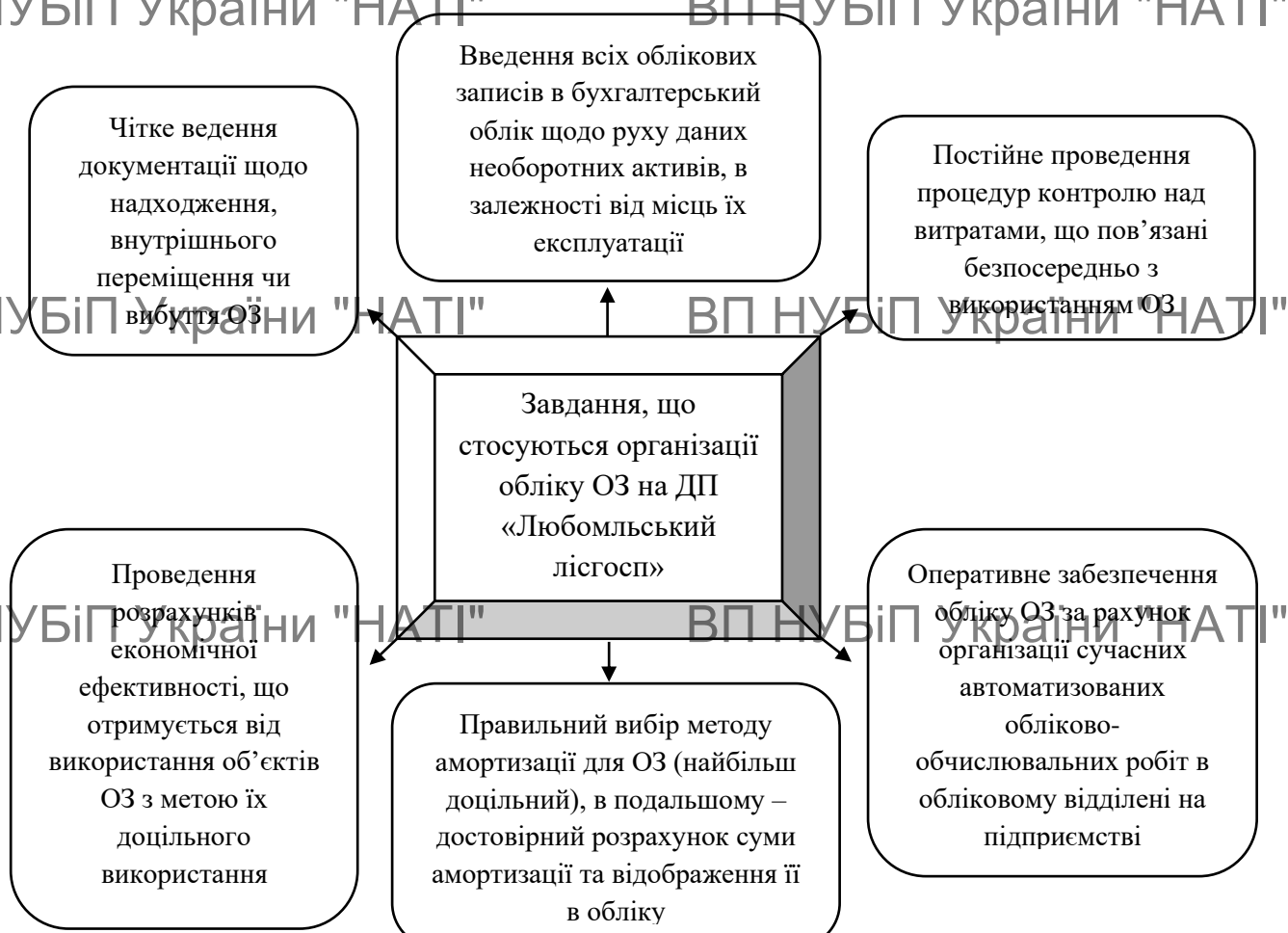

Рис. 2.2. Завдання щодо організації обліку основних засобів на
ДСГП «Корюківське лісове господарство»

Примітка: побудовано автором на основі засновницьких документів досліджуваного підприємства

Для того, щоб забезпечити ефективне використання основних засобів на підприємстві для прийняття управлінських рішень, необхідно правильно та раціонально організувати первинний облік основних засобів [10].

«Цей процес забезпечується чіткою системою документообігу та суворим порядком оформлення операцій руху основних засобів, що повинно забезпечити повну реєстрацію всіх господарських фактів та гарантувати юридичну доказовість достовірності відображених даних, є основною передумовою ефективного управління підприємством» [15].

Мета первинного обліку основних засобів – збирання та обробка даних про факти господарської діяльності, їх подальше перетворення на інформацію, яка дає можливість апарату управління розробляти та ухвалювати рішення і уникати економічних прорахунків.

Оскільки, від 22 жовтня 2021 року втратив дію головний нормативний документ Наказ Міністерства №352 від 29 грудня 1995 року, що регламентував затвердження типових форм первинного обліку, то на досліджуваному підприємстві було вирішено оформлювати рух щодо надходження, списання, ліквідації, реалізації та інших операцій з основними засобами власними розробками, які мають реквізити первинних документів.

При цьому підприємство також користується первинними документами, перелік яких був затверджений наказом Міністерства Фінансів України від

13.09.2016 р. № 818 «Порядок складання типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору» [36].

Наведемо деякі з них на рисунку 2.3.

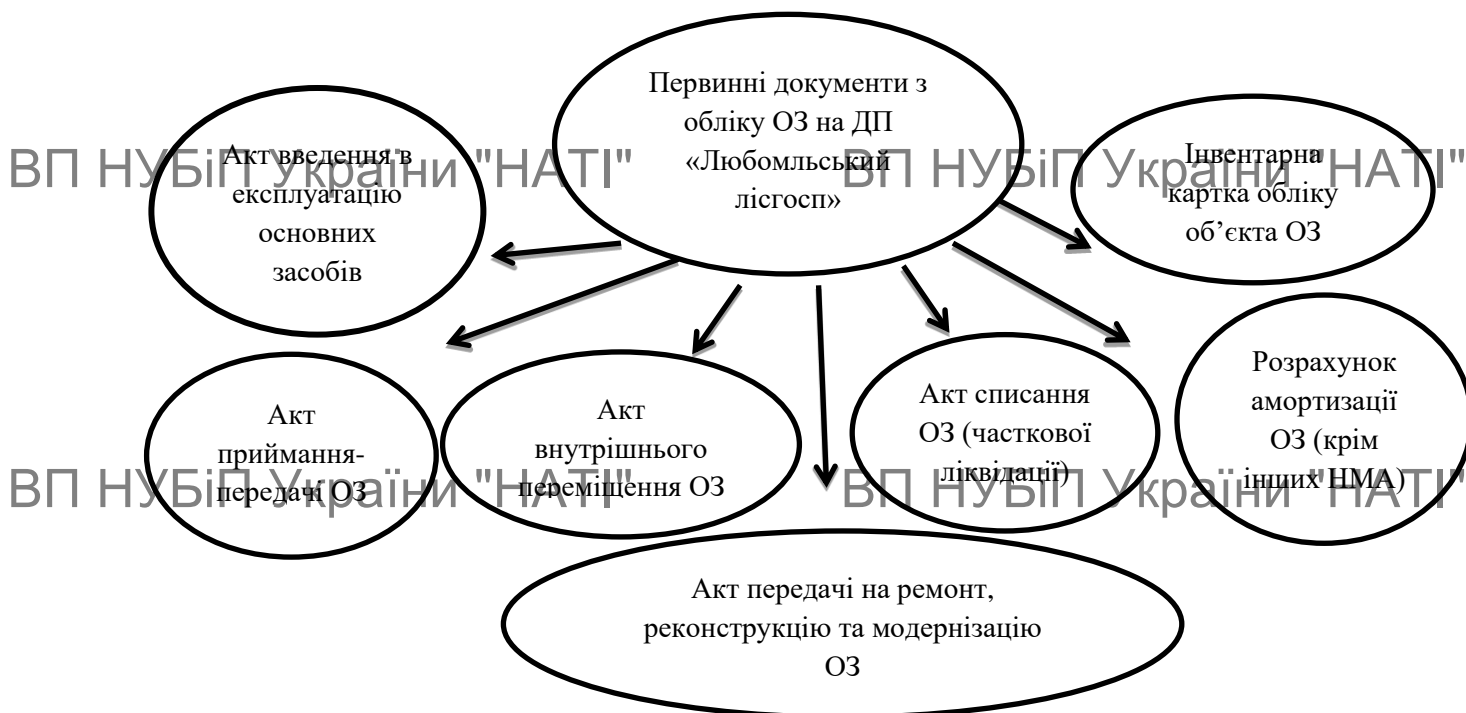

Рис. 2.3. Первинні документи з обліку основних засобів

ДСПІ «Корюківське лісове господарство»

Примітка: побудовано автором на основі засновницьких документів досліджуваного підприємства

Оскільки основні засоби мають досить високу вартість то облік ведеться за кожним окремим об'єктом за яким складається певний перелік первинних документів на кожному етапі руху основного засобу.

Так, «Акт приймання-передачі застосовують для оформлення об'єктів основних засобів при їх придбанні, передачі, зокрема безкоштовної, введення їх в експлуатацію, внутрішньому переміщенні із одного цеху (відділу) до іншого, зі складу до експлуатації, іншій матеріально відповідальній особі, при оформленні операцій приймання-передачі об'єктів за договорами операційної або фінансової оренди» [41].

При оформленні внутрішнього переміщення основних засобів акт виписується у двох примірниках працівником відділу здавальника. Перший примірник з розпискою одержувача та здавальника передають до бухгалтерії, а другий – відділу здавальника.

Передачу основних засобів іншому підприємству за плату оформляють актом, який складають у трьох примірниках: перші два – для підприємства, що здає (де перший примірник додається до звіту, а другий – до повідомлення на передачу та для акцепту), третій примірник передається особі, яка приймає основні засоби.

Акти зберігаються протягом всього терміну експлуатації об'єкта і протягом трьох років та одного місяця після списання об'єкту з обліку за умови, що на цей період була проведена документальна ревізія

Акт на списання основних засобів використовують при списанні об'єкта основних засобів внаслідок старіння чи зносу на підприємстві.

Інвентарну картку застосовують для обліку всіх видів основних засобів, однотипних об'єктів основних засобів, що надійшли в експлуатацію в одному календарному місяці, й таких, що мають одне і те ж виробничо-господарське призначення, технічну характеристику та вартість.

Крім цього існує суттєва проблема в обліку надходження та вибуття основних засобів на підприємства - це несвоєчасне надходження первинних документів до бухгалтерії з виробничих підрозділів, де ці документи складаються. Причиною цього є відсутність у досліджуваному підприємстві розробленого та затвердженого графіку документообігу.

Для того, щоб спроектувати систему документообігу, необхідно встановити порядок створення і руху документів, а також визначити коло осіб, відповідальних за їх заповнення чи прийняття рішень по них.

У ДСПП «Корюківське лісове господарство» такий графік відсутній, тому для покращення та правильної організації обліку основних засобів пропонуємо вказаний графік розробити та затвердити для використання (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Графік документообігу на ДСПП «Корюківське лісове господарство»

Назва документа	Хто заповнює	Строк виконання	Термін затвердження	Строк зберігання	Кількість екземплярів
1	2	3	4	5	6
Акт введення в експлуатацію основних засобів	Комісія, призначена керівником підприємства	В момент введення в експлуатацію основних засобів	Після здійснення господарської операції, акт затверджується керівником підприємства. Далі разом з технічною документацією передається до бухгалтерської служби	3 роки	Акт складається в одному примірнику на кожний окремий об'єкт
...

Саме за допомогою графіка документообігу можна розв'язати багато питань, пов'язаних з рухом документів. «Графік дає право головному бухгалтеру вимагати, щоб працівники подавали документи у зазначені терміни. Якщо графіка немає — не факт, що фінансову звітність складуть якісно та своєчасно» [39].

Єдиної визначеної законодавством форми графіка документообігу немає. Установа самостійно затверджує правила документообігу і технологію обробки облікової інформації.

Досить важливо в організації бухгалтерського обліку забезпечити вільний доступ бухгалтерській службі до первинних документів. Адже, це найперший етап для введення господарських операцій у межах діяльності підприємства. Від правильності даних перенесених з первинних документів у реєстри обліку

мовою бухгалтерів, залежить подальші операції на підприємстві [1]. На таких даних і формується весь облік. Тому у разі неспівпадіння даних, бухгалтеру потрібно буде перевірити ще раз усі документи, що хоч якось пов'язані з помилкою, що виявили, а графік документообігу допоможе вияснити де знаходиться такий документ, хто відповідальний, та чи він взагалі існує.

ДСГП «Корюківське лісове господарство» також застосовує автоматизовану форму обліку. Окрім того, автоматизація здійснюється за допомогою програмного продукту «Бухгалтерія 2.0 для України», «М.е.Дос», а також «Інтернет-Банк-клієнт». Використання автоматизованої системи бухгалтерського обліку відповідно полегшує ведення основних засобів на підприємстві.

Застосування програмних засобів дозволяє бухгалтерії підприємства:

- «автоматично підраховувати підсумки;
- змінювати і коригувати інформацію (в разі необхідності) в базі даних, причому без зміни алгоритму роботи програми;

автоматизувати облік основних засобів» [34].

Бухгалтерський облік у ДСГП «Корюківське лісове господарство» з використанням одного з програмних засобів дає працівникам бухгалтерії підприємства можливість точно і швидко відображати господарські операції в обліку, що пов'язано, головним чином, з наявністю правильно оформлених первинних документів, можливістю перевірити правильність введеної інформації, безперервністю і безпекою програмного забезпечення, здатністю для точної передачі достовірної інформації.

Таким чином, використання бухгалтерського програмного забезпечення «Бухгалтерія 2.0 для України» дозволяє отримувати оперативну та якісну інформацію про облік господарських операцій. Це позитивно позначається на поточній роботі всього підприємства, що значно підвищує рівень управління фінансово-господарською діяльністю підприємства.

Отже, ефективне управління основними засобами підприємства потребує налагодженої системи обліково-аналітичного забезпечення та чіткої організації бухгалтерського обліку, здатної своєчасно формувати достовірну інформацію про стан, інтенсивність та ефективність використання засобів виробництва. Адже управлінські рішення, прийняті на основі неактуальної та обмеженої інформації, можуть не тільки не принести бажаного ефекту, а й деструктивно вплинути на хід виробничого процесу.

2.3. Синтетичний і аналітичний облік основних засобів

Для правильного ведення та організації ведення синтетичного та аналітичного обліку основних засобів важливим є своєчасність та якість документального оформлення їх руху, а саме: контроль за наявним станом основних засобів, правильність висвітлення в обліку надходження об'єктів, їх внутрішнє переміщення, вибуття (продаж чи ліквідація, безкоштовна передача), своєчасність нарахування амортизації основних засобів, відображення витрат на ремонт, модернізацію тощо.

Від правдивості внесених даних про господарські операції у регістри обліку чи бухгалтерську програму, буде залежати майбутнє підприємства і прямо впливати на успіхи його діяльності. Усі господарські операції повинні фіксуватись вчасно, і відображати достовірну інформацію. Досить велику увагу бухгалтери приділяють основним засобам, так від їх стану в значній мірі залежить виробництво на підприємстві.

Для узагальнення інформації та обліку основних засобів на ДСГП «Корюківське лісове господарство» застосовується синтетичний рахунок 10 «Основні засоби». На рисунку 2.4 наведемо зміст операцій за дебетом та кредитом даного рахунку на підприємстві.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

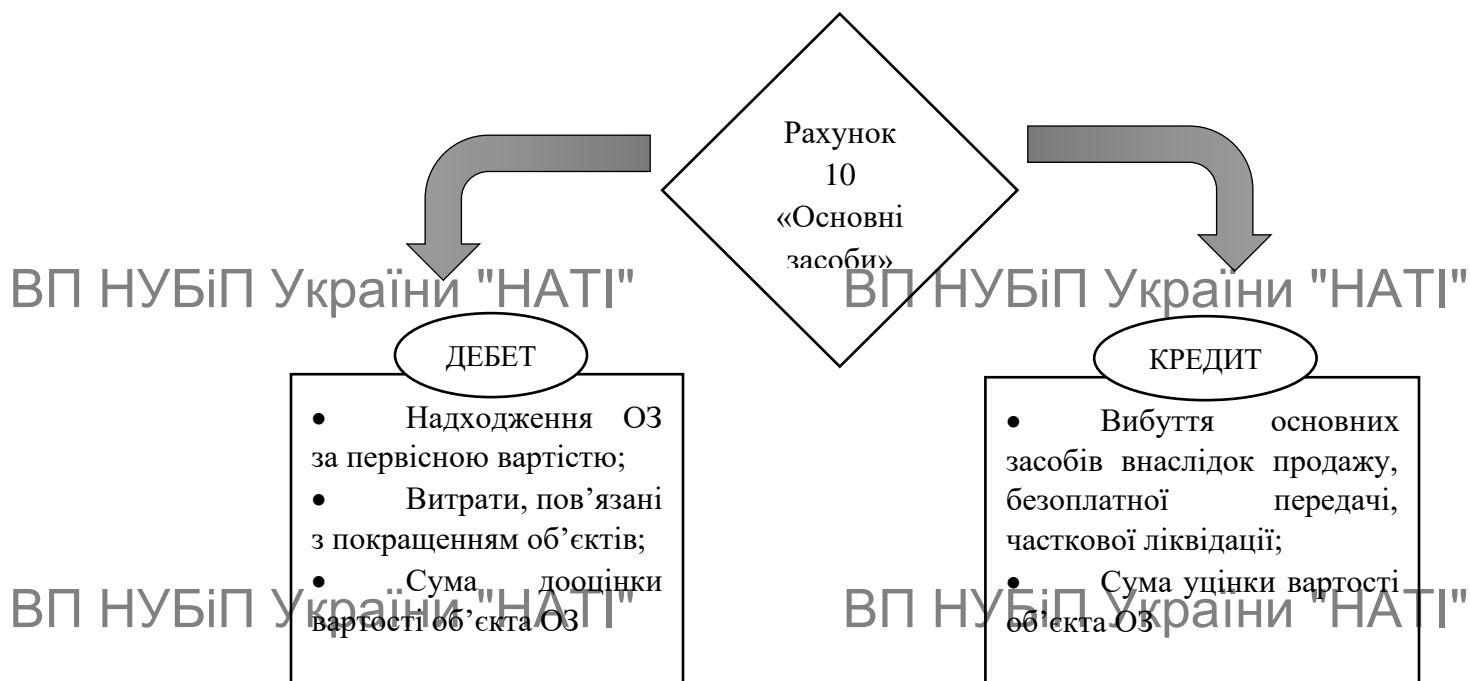

Рис. 2.4. Зміст господарських операцій за рахунком 10 «Основні засоби»

Джерело: побудовано автором на основі [7, 57]

Сальдо на рахунку 10 завжди дебетове і показує наявність певних видів матеріальних цінностей на кінець звітного періоду.

Відповідно до НП(С)БО 7 «бухгалтерський облік основних засобів, що використовуються у виробничій діяльності підприємств, за сумою витрат, пов'язаних із виготовленням, придбанням, доставкою, спорудженням, встановленням, страхуванням під час транспортування, державною реєстрацією, реконструкцією, модернізацією основних засобів, ведеться на рахунку 10 «Основні засоби» із застосуванням відповідних субрахунків».

На досліджуваному підприємстві ДСГП «Корюківське лісове господарство», як ми зазначали раніше, в обліку присутня велика кількість основних засобів, яка щороку збільшується, саме тому до рахунку 10 «Основні засоби» відкриті наступні субрахунки для їх обліку:

- 103 Будинки та споруди;
- 104 Машини та обладнання;

ВП НУБіП України "НАТІ" 105 Транспортні засоби;

ВП НУБіП України "НАТІ"

- 106 Інструменти, прилади та інвентар;
- 108 Багаторічні насадження;
- 109 Інші основні засоби.

Аналітичний облік основних засобів ведеться щодо кожного об'єкту окремо. А саме: за інвентарними об'єктами; за видами основних засобів; за місцями їх експлуатації; за матеріально-відповідальними особами.

Як вже раніше зазначалося, основні засоби можуть надходити на підприємство різними способами (рис. 2.5).

Шляхи надходження основних засобів

- Придбання за плату
- Капітальні інвестиції (будівництво підрядним або господарським способом)
- Внески до статутного капіталу від засновників
- Безоплатне одержання
- Отримання в обмін на подібні та неподібні об'єкти

Рис. 2.5. Джерела надходження основних засобів

Примітка. Побудовано автором на основі [57]

За досліджуваній період більша частина основних засобів у ДСГП «Корюківське лісове господарство» надходила шляхом купівлі у постачальників та зараховувалися на баланс за первісною вартістю. Звичайно, купуючи об'єкт строком використання більше 1 року, першою справою бухгалтера на підприємстві є вирішення питання щодо віднесення даного об'єкту до основних засобів чи МНМА. При цьому, бухгалтер керується пунктами, прописаними в Наказі про облікову політику, де зазначено вартісний критерій

ВП НУБіП України "НАТІ" включення об'єкту до основних засобів – більше 20000 гривень, а якщо менше – до складу малоцінних необоротних активів.

Для накопичення та обліку витрат на придбання або створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів призначений рахунок 15 «Капітальні інвестиції» та наступні субрахунки:

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ" Таблиця 2.5

Субрахунки до рахунку 15 «Капітальні інвестиції» на ДСГП «Корюківське лісове господарство»

Синтетичні рахунки (першого порядку)		Субрахунки (другого порядку)		Субрахунки (третього порядку)	
15	Капітальні інвестиції	152	Придбання (виготовлення) основних засобів	153.1	Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів
		153	Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів		153.2
		154	Придбання (створення) нематеріальних активів		

Примітка: побудовано автором на основі засновницьких документів досліджуваного підприємства

Щодо придбання основних засобів, то варто відмітити, що на сьогодні переважно постачальники працюють на умовах попередньої оплати. Тому в наступній таблиці наведемо основні господарські операції на ДП «Любомльське лісове господарство» при купівлі основних засобів на умовах попередньої оплати.

Таблиця 2.6

Бухгалтерські проводки з придбання ОС на умовах попередньої оплати на
 ДСГП «Корюківське лісове господарство»

№	Зміст господарської операції	Первинні документи	Кореспонденція рахунків		
			Дт	Кт	Сума, грн
1	Перераховано аванс постачальнику за трактор	Платіжна інструкція	371	311	240 000
2	Відображена сума податкового кредиту з ПДВ	Податкова накладна	641	644	40 000
3	Отримано трактор від постачальника	Видаткова накладна постачальника	152	631	200 000
4	Відображено сума ПДВ	Податкова накладна	644	631	40 000
5	Проведено залік заборгованостей	Бухгалтерська довідка	631	371	240 000
6	Відображені витрати на доставку	ТТН, акт наданих послуг	152	685	3000
7	Відображена сума податкового кредиту з ПДВ	Податкова накладна	641	685	600
8	Перераховано кошти перевізникові	Платіжна інструкція	685	311	3 600
9	Введено в експлуатацію трактор	Акт введення в експлуатацію	104	152	203 000

Зараховані на баланс основні засоби відображаються в аналітичному обліку підприємства. Такий облік основних засобів у ДСГП «Корюківське лісове господарство» ведеться по кожному інвентарному об'єкту окремо.

Регістрами аналітичного обліку основних засобів в господарстві є інвентарні картки. Вони групуються в картотеках за місцем збереження й експлуатації, а в середині кожної групи згідно з класифікацією основних засобів. Завдяки такій побудові картотеки, можна швидко встановити, які об'єкти знаходяться в конкретному підрозділі і використовуються в поточній діяльності підприємства. Картотека зручна для проведення інвентаризації, бо можна легко встановити, як об'єкти основних засобів закріплені за відповідними матеріально-відповідальними особами. Користування основними засобами протягом тривалого часу призводить до того, що вони поступово втрачають свої первинні

якості, а отже зношуються. Цей процес в обліку підприємства відображається як амортизація.

Методи нарахування амортизації та способи визначення необхідних для її нарахування оцінок (первісної, ліквідаційної, амортизаційної вартості) повинні бути передбачені Наказом про облікову політику.

У ДСГП «Корюківське лісове господарство» для основних засобів визначено прямолінійний метод нарахування амортизації протягом строку корисного використання. Даний метод передбачає наступний розрахунок:

$$\text{Річна сума амортизації} = \frac{\text{Вартість, що амортизується}}{\text{Кількість років корисного використання}}$$

При цьому, місячна сума визначається шляхом ділення річної суми на 12 місяців.

У ДСГП «Корюківське лісове господарство» включення нарахованої суми амортизації до витрат відображають по кредиту рахунку 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» і дебету рахунків 23 «Основне виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності» та інших, залежно від напрямку використання основних засобів.

Списання (зменшення) суми раніше нарахованої амортизації відображають по дебету рахунку 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» в момент вибуття основних засобів із підприємства.

В процесі господарської діяльності певні основні засоби стають непридатні для подальшого використання, або ж більше не потрібні підприємству, тому в таких випадках на підприємстві відбувається вибуття даних основних засобів, що також має свої особливості у відображенні в аналітичному обліку.

Об'єкт основних засобів перестає визнаватися активом (списується з балансу) у випадку його вибуття наступними способами (рис. 2.6).

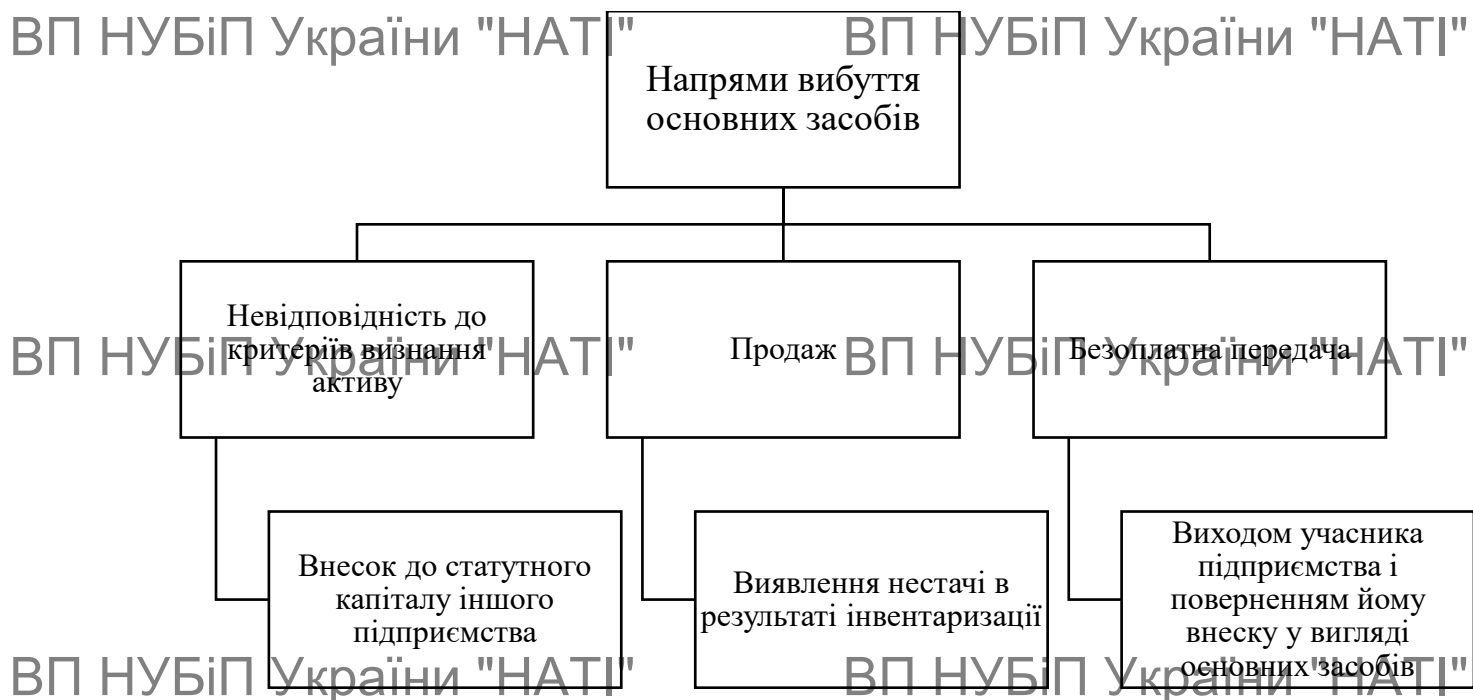

Рис. 2.6 Напрями вибуття основних засобів

Примітка. Побудовано автором на основі [13]

Для визначення непридатності основних засобів для подальшого використання на підприємстві, неефективності або недоцільності їх покращення (ремонту, модернізації тощо) та оформлення відповідних первинних документів керівником ДСГП «Корюківське лісове господарство» створюється постійно діюча комісія, яка:

- здійснює безпосередній огляд об'єкта, що підлягає списанню;
- встановлює причини невідповідності критеріям визнання активу;
- визначає осіб, з вини яких відбулося передчасне вибуття основних засобів з експлуатації, вносить пропозиції щодо їх відповідальності;
- визначає можливість продажу (передачі) об'єкта іншим підприємствам, організаціям та установам або використання окремих вузлів, деталей, матеріалів, що можуть бути одержані при демонтажі, встановлює їх кількість і вартість;
- складає та підписує акти на списання основних засобів [57, ст. 72].

Найчастіше вибуття основних засобів у ДСГП «Корюківське лісове господарство» пов'язане з продажем основних засобів чи їх списанням. Так у

2021 році було реалізовано один з об'єктів основних засобів. Вибуття даного об'єкту бухгалтер оформив наступними бухгалтерськими проводками (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Кореспонденція рахунків з продажу об'єкту основного засобу у

ДСГП «Корюківське лісове господарство»

№	Зміст господарської операції	Первинні документи	Бухгалтерський облік		
			Дт	Кт	Сума, грн
1	Переведено основний засіб до складу необоротних активів, утримуваних для продажу:	Акт приймання-передачі(внутрішнього переміщення) основних засобів			
	Списано нарахований знос	Акт на списання ОЗ Регістри бухобліку	131	10	104000,00
	Відображено залишкову вартість основних засобів		286	10	136000,00
2	Відображено дохід від продажу	Акт приймання -передачі	377	712	180000,00
3	Відображено суму податкових зобов'язань з ПДВ	Податкова накладна	712	641	30000,00
4	Списано балансову вартість об'єкта	Накладна, акт на списання ОЗ	943	286	136000,00
5	Отримано кошти від реалізації	Виписка банку	311	377	180000,00
6	Віднесено на фінансовий результат суми доходів і витрат у порядку закриття відповідних рахунків	Бухгалтерська довідка	712	791	150000,00
			791	943	136000,00

При вибутті основних засобів складається Акт списання основних засобів, де зазначається інвентарний номер об'єкта, його первісна вартість, сума нарахованого на момент списання зносу, причина списання, витрати понесені при списанні і одержані доходи, а також визначається фінансовий результат від списання об'єкта основних засобів. Регістри аналітичного обліку основних засобів, які вибули, додаються до документів, якими оформлені відповідні факти вибуття.

Отже, синтетичний та аналітичний облік надходження та вибуття основних засобів допомагає відображенню як технічної, так і економічної характеристики

об'єкта, його місцезнаходження, первісної оцінки, а також амортизаційних відрахувань. Він допомагає нам узагальнити інформацію щодо руху основних засобів: їх надходження, використання та вибуття; правильно відобразити фінансові результати в документах обліку задля правильного подальшого прийняття управлінських рішень.

Дослідження показали, що в загальному облік надходження та вибуття основних засобів у ДСГП «Корюківське лісове господарство» має задовільний стан, хоча існують і певні недоліки в організації обліку так і в деяких методичних аспектах.

2.4. Відображення інформації про основні засоби у фінансовій звітності підприємства

Завершальним етапом формування усієї облікової інформації є складання фінансової звітності за весь звітний період та відправка її державним податковим органам.

«Фінансова звітність об'єднує в собі дані – результати діяльності, що дає змогу, використовуючи один документ, здійснити аналіз роботи всього підприємства та оцінити можливі загрози. Інформація, наведена у фінансовій звітності корисна не лише внутрішнім користувачам в управлінні для подальших прогнозів та контролю, а й для зовнішніх (інвесторів, постачальників, банківських установ) - для прийняття рішень щодо співпраці» [56].

«Будь – які господарські операції стосовно основних засобів, що відбуваються на підприємстві, визнання чи їх списання, одночасно мають вплив на інші об'єкти бухгалтерського обліку та елементи фінансової звітності: інші активи, власний капітал, зобов'язання, витрати та доходи, прибуток (збиток) підприємства» [52].

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

Саме тому, управління основними засобами потребує економічно обґрунтованих та зважених рішень від управлінського персоналу, що будуть узгоджені із поставленою стратегією діяльності підприємства.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

Фінансова звітність підприємства, що нами досліджується ДСГП «Корюківське лісове господарство» формується відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» у національній валюті – українській гривні. Фінансова звітність включає «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)», «Звіт про власний капітал» та «Примітки до річної фінансової звітності». Звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік [37].

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

Фінансова звітність ДСГП «Корюківське лісове господарство» є основним джерелом інформації при проведенні аналізу виробничої діяльності підприємства. У фінансових звітах відображуються дані як фінансовий стан підприємства, так і результати його економічної діяльності.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

Валюта Балансу у Звіті про фінансовий стан підприємства безперервно змінюється в результаті операційної, фінансової та інвестиційної діяльності та відображує в кінцевому підсумку загальний обсяг фінансових ресурсів і майна, що перебувають у розпорядженні підприємства. Усі категорії активів підприємства знаходять відображення у відповідних статтях активу Балансу, в яких ці активи подаються в порядку зростання їх ліквідності.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

Для того, щоб дослідити особливості та отримати цілісне уявлення щодо ролі основних засобів у господарській діяльності підприємства, необхідно розглянути їх у складі необоротних активів за даними I розділу активу Балансу

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ" «Необоротні активи» (рис. 2.7).

ВП НУБіП України "НАТІ"

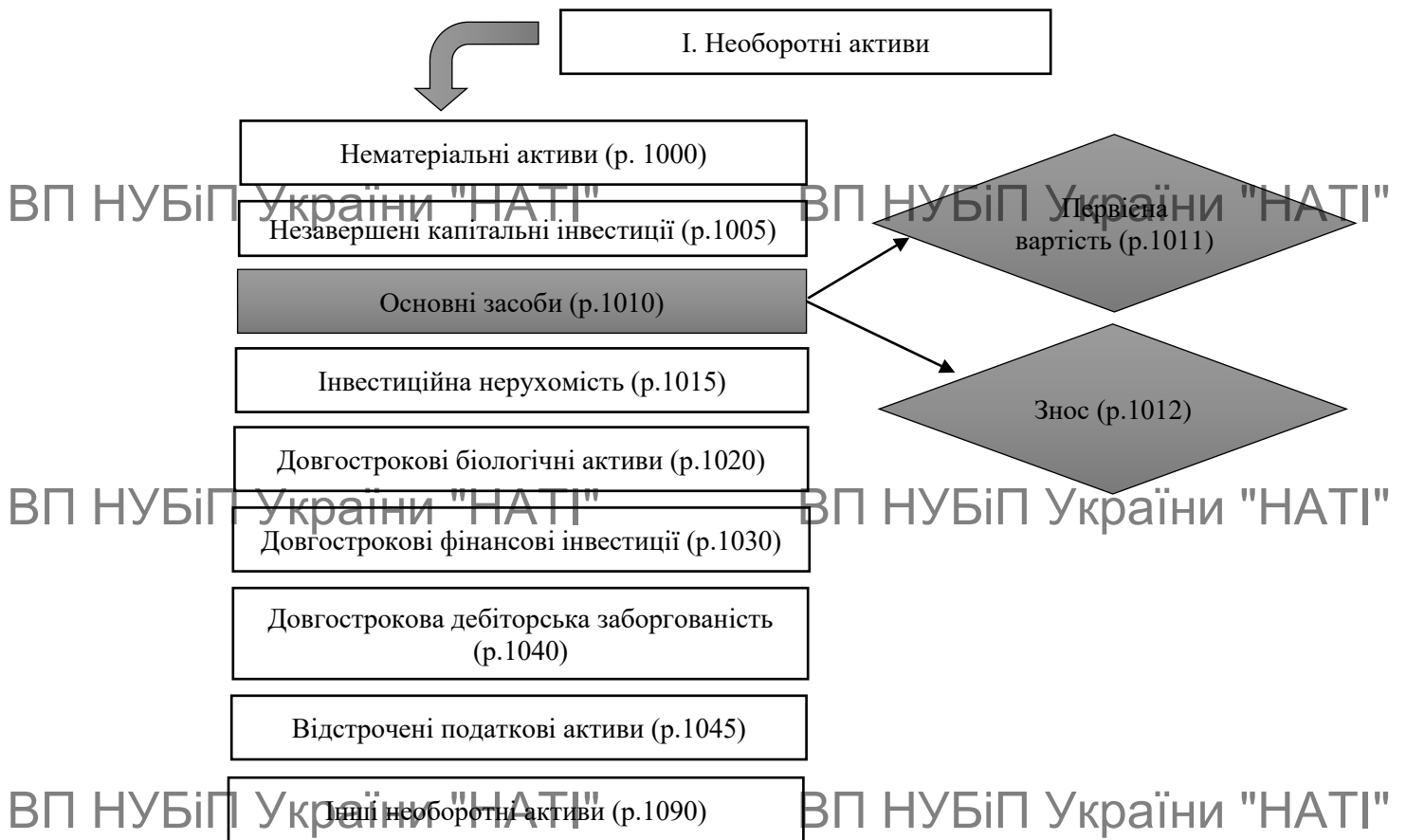

Рис. 2.7. Основні засоби в системі необоротних активів підприємства відповідно I розділу активу Балансу

Джерело. Побудовано автором на основі [16]

Актив Балансу (Звіту про фінансовий стан) складається з трьох розділів: необоротні активи, оборотні активи та необоротні активи, утримувані для продажу та групи вибуття.

До розділу I «Необоротні активи» входять статті «Нематеріальні активи» та «Основні засоби», в яких окремо наводяться первісна або переоцінена їх вартість (рядок 1011), накопичена амортизація (рядок 1012) та залишкова вартість. До підсумку Балансу (Звіту про фінансовий стан) включається залишкова вартість об'єктів основних засобів і нематеріальних активів, яку

визначають як різницю між первісною вартістю та сумою зносу на дату формування Балансу» [53].

Рядок 1005 «Незавершені капітальні інвестиції» теж має безпосереднє відношення до основних засобів. У ньому відображається вартість незавершених на дату балансу капітальних інвестицій в необоротні активи на будівництво, реконструкцію, модернізацію (інші поліпшення, що збільшують первісну (переоцінену) вартість необоротних активів), виготовлення, створення, вирощування, придбання об'єктів основних засобів.

У рядку 1200 Балансу «Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття» наводяться дані щодо вартості необоротних активів та груп вибуття, утримуваних для продажу (в тому числі основних засобів), що визначається відповідно до НП(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність». Інформацію про ці активи, зокрема основні засоби, не включають до I розділу активу Балансу, а класифікують як оборотні активи, шляхом включення їх до складу товарів та відображення на синтетичному субрахунку 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу» та включають до розділу III активу Балансу.

Окрім Балансу, в кінці кожного року ДСГП «Корюківське лісове господарство» складає Примітки до річної фінансової звітності (форма №5), де у розділі II відображається сума вартості основних засобів окремо за кожною групою станом на кінець звітного року.

У Примітках до фінансової звітності щодо кожної групи основних засобів наводиться наступна інформація:

- «вартість (первісна або переоцінена), за якою основні засоби відображені в балансі;

методи амортизації, що застосовуються підприємством, і терміни корисного використання (експлуатації);

- наявність та рух основних засобів у звітному році:

ВП НУБіП України "НАТІ" первісна (переоцінена) вартість та сума зносу на початок звітного року;

- первісна вартість основних засобів, які визнані активом, з виділенням вартості основних засобів, отриманих в результаті об'єднання підприємств;
- сума зміни первісної (переоціненої) вартості та зносу основних засобів у результаті переоцінки;

ВП НУБіП України "НАТІ" первісна (переоцінена) вартість та сума зносу основних засобів, які вибули;

- сума нарахованої амортизації;
- сума втрат від зменшення корисності, відображена в Звіті про фінансові результати у звітному періоді;

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ" кінці зміни первісної (переоціненої) вартості та сума зносу основних засобів;

- первісна (переоцінена) вартість та сума зносу на кінець звітного року» [13].

Також у Примітках до фінансової звітності наводиться інформація про:

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ" «вартість основних засобів, щодо яких існують передбачені чинним законодавством обмеження володіння, користування та розпорядження;

- вартість переданих у заставу основних засобів;
- сума капітальних вкладень на і будівництво основних засобів за звітний рік;

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ" сума укладених угод на у майбутньому основних засобів;

- залишкова вартість основних засобів, що тимчасово не використовуються (консервація, реконструкція тощо);
- первісна (переоцінена) вартість повністю амортизованих основних засобів, які продовжують використовуватись;

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ" залишкова вартість основних засобів, вилучених з експлуатації для продажу;

первісна вартість, залишкова вартість та метод оцінки основних засобів, отриманих за рахунок цільового фінансування» [13].

Основні засоби виступають невід'ємною частиною майна майже кожного суб'єкта господарювання. Вартість таких об'єктів зазвичай досить значна, але включити її до складу витрат, які враховуються при обчисленні об'єкта оподаткування, підприємство має право лише у частині нарахованої амортизації, отже спостерігається поступове перенесення вартості об'єкта основних засобів, що амортизується, на витрати суб'єкта господарювання.

Згідно з Податковим кодексом України залежно від групи, до якої віднесено той чи інший об'єкт основних засобів, встановлено мінімально допустимі строки їх амортизації (рис. 2.8).

Групи	Мінімальні строки, років
група 1 - земельні ділянки	-
група 2 - капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	15
група 3 - будівлі	20
споруди	15
передавальні пристрої	10
група 4 - машини та обладнання	5
З них: ЕОМ, інші машини для автоматичного оброблення інформації, мікрофони і рації, вартість яких перевищує 20000 гривень	2
група 5 - транспортні засоби	5
група 6 - інструменти, прилади, інвентар, меблі	4
група 7 - тварини	6
група 8 - багаторічні насадження	10
група 9 - інші основні засоби	12
група 10 - бібліотечні фонди, збереження Національного архівного фонду України	-
група 11 - малоцінні необоротні матеріальні активи	-
група 12 - тимчасові (нетитульні) споруди	5
група 13 - природні ресурси	-
група 14 - інвентарна тара	6
група 15 - предмети прокату	5
група 16 - довгострокові біологічні активи	7

Рис. 2.8. Групи об'єктів ОЗ ті інших необоротних активів згідно ПКУ та мінімально допустимі строки їх корисного використання

Джерело: побудовано автором на основі [49]

Таким чином, як бачимо, основні засоби мають відображення у двох формах річних звітів. У формі 1 Баланс вони відображаються лише у загальному вигляді, тобто сума залишкової вартості, первісна вартість та знос. При цьому у Примітках до річної фінансової звітності основні засоби розглядаються більш детально за кожною класифікаційною групою, що дає можливість управлінському персоналу більш широко аналізувати фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

Висновки до розділу 2

Проведена організаційно-економічна характеристика ДСГП «Корюківське лісове господарство» показала наступне:

- при аналізі фінансово – економічних показників діяльності підприємства ми розраховували важливий показник як власні оборотні кошти, що являє собою суму грошових коштів, що залишилися після виключення зобов'язань підприємства зі своїх оборотних активів. На жаль, даний показник у досліджуваному підприємстві постійно має від'ємне значення, тобто для ДСГП «Корюківське лісове господарство» недостатньо коштів для забезпечення безперебійної діяльності за рахунок постійних фінансових ресурсів;

аналізуючи склад та структуру активів та пасивів, було видно, що найбільшу питому вагу у складі активів підприємства займають основні засоби, а у складі пасивів досить велику частку займає додатковий капітал (20-30% балансу) та поточна кредиторська заборгованість (16-30%).

Тому, за даними дослідження, підприємство вважається недостатньо фінансово стійким та ліквідним, оскільки має досить велику частку кредиторської заборгованості.

Досить важливим етапом в організації бухгалтерського обліку є правильно

ВП НУБіП України "НАТІ" поставлені завдання, які сприяють здійсненню безперешкодного та найбільш достовірного обліку основних засобів, а також забезпечення вільного доступу бухгалтерської служби до первинних документів. Адже, це найперший етап для введення господарських операцій у межах діяльності підприємства. Від правильності даних перенесених з первинних документів у регістри обліку мовою бухгалтерів, залежить подальші операції на підприємстві.

Ведення автоматизованого обліку за допомогою програмних забезпечень як «Бухгалтерія 2.0» та «M.e.doc», також Клієнт-Банк, значно спрощує роботу бухгалтерського відділу, і рекомендується при оптимізації управління основними засобами.

ВП НУБіП України "НАТІ" Щодо ведення синтетичного та аналітичного обліку основних засобів, то він проводиться вчасно та відповідно до правил, прописаних в Наказі про облікову політику та НП(С)БО 7. Облік надходження та вибуття основних засобів у ДСГП «Корюківське лісове господарство» має задовільний стан, хоча існують і певні недоліки в організації обліку так і в деяких методичних аспектах.

ВП НУБіП України "НАТІ" Завершальним етапом у формуванні усієї облікової інформації є складання підприємством фінансової звітності. Основні засоби мають відображення у двох формах річних звітів. У формі 1 Баланс вони відображаються лише у загальному вигляді, тобто сума залишкової вартості, первісна вартість та знос. При цьому у Примітках до річної фінансової звітності основні засоби розглядаються більш детально за кожною класифікаційною групою.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Методика аналізу основних засобів та ефективності їх використання

Комплексне оцінювання ефективності використання основних засобів на підприємстві вважається складним процесом, який потребує виявлення важливих показників даної оцінки. На основі аналітичних розрахунків управлінським персоналом розробляється та обґрунтовуються методи внутрішнього контролю основних засобів та їх ефективного використання.

Методика комплексного аналізу дозволяє всебічно оцінити та дослідити важливість залучення основних засобів у виробництво, тому вважаємо за доцільне проводити його за наступними напрямками (рис.3.1).

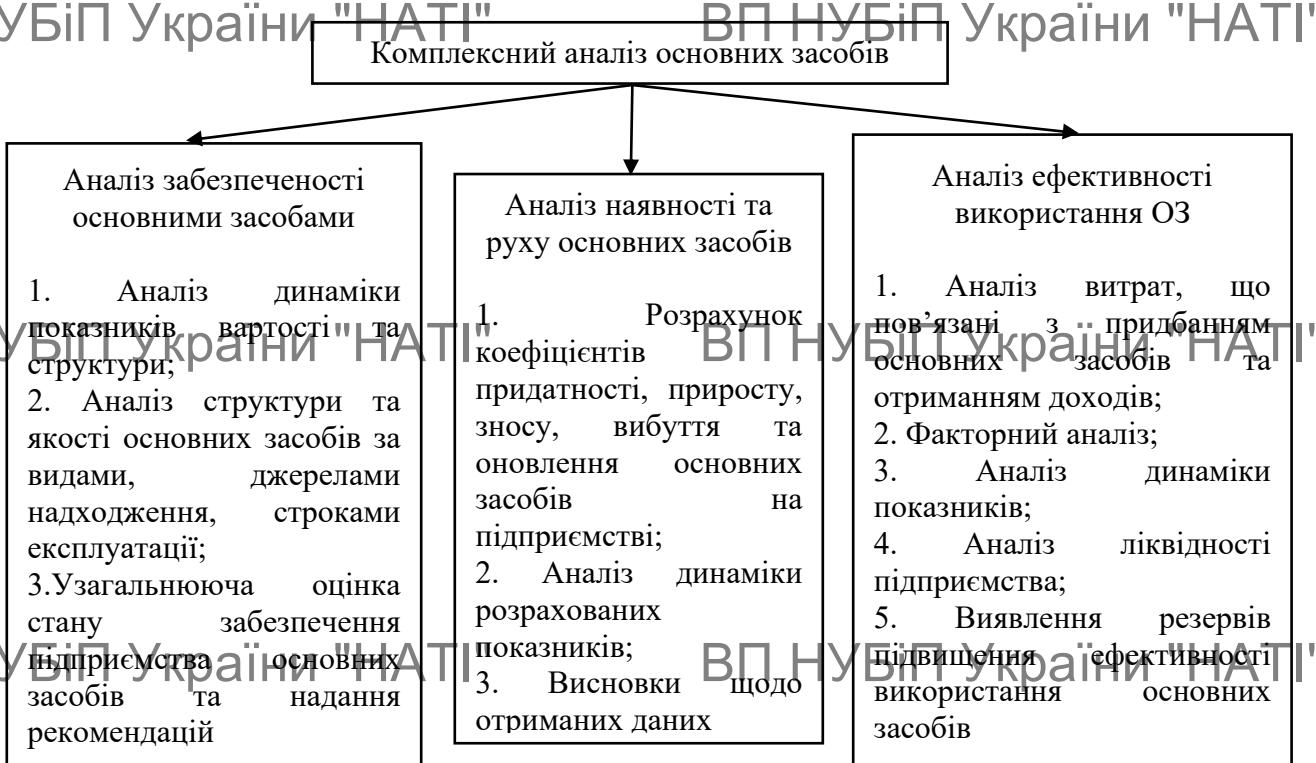

Рис. 3.1. Схема комплексного аналізу основних засобів

ВП НУБіП України "НАТІ" Джерело: сформовано автором на основі [68, 70]

Для аналізу використання основних засобів розробляють систему економічних показників, що характеризують стан і динаміку активів. «Особливе значення для аналізу мають показники ефективності використання основних засобів, що відображають рівень їх впливу на фінансовий стан і фінансові результати діяльності суб'єкта господарювання» [30].

«Безпосередня побудова системи показників оцінки ефективності використання основних засобів підприємства має базуватися на відповідних методологічних підходах. Оскільки без якісної підготовки та формування програми проведення аналізу ефективності використання основних засобів неможливим є ефективне його проведення» [66].

Для дослідження змін, що відбуваються у складі основних засобів, проаналізуємо їх структуру, яка відображає технічну озброєність ДСГП «Корюківське лісове господарство» і відповідає на питання, наскільки ефективно розпоряджається підприємство фінансовими ресурсами, які повинні бути направлені на формування основних засобів.

Проведемо аналіз обсягу, структури та динаміки основних засобів на ДСГП «Корюківське лісове господарство» за 2021-2023 рр.

Таблиця 3.1

Аналіз складу та структури основних засобів ДСГП «Корюківське лісове господарство»

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Зміна показників за три роки	
				тис. грн.	%
1. Будинки та споруди	4993	5365	16334	11341	45,364
2. Машини та обладнання	8951	8928	10555	1604	6,416
3. Транспортні засоби	3244	3147	10747	7503	30,012
4. Інструменти, прилади, інвентар	644	542	1195	551	2,204
5. Тварини	5	3	73	68	0,272
6. Багаторічні насадження	1	0	0	-1	-0,004
7. Інші основні засоби	5975	5987	7258	1283	5,132

8. Малоцінні необоротні матеріальні активи	789	941	3440	2651	10,604
Разом	24602	24913	49602	25000	100

Джерело: побудовано автором на основі фінансової звітності підприємства

Відповідно до даних в таблиці бачимо, що в ДСГП «Корюківське лісове господарство» за досліджуваний період структура та динаміка змін основних засобів має тенденцію до збільшення. Слід зазначити, що загальна вартість основних засобів досліджуваного підприємства збільшилася з 24602 тис. грн. у 2021 році до 49602 тис. грн. у 2023 році. Значну частку в загальній вартості у 2023 році становлять будинки та споруди (32,9%), машини та обладнання (21,3%) і також транспортні засоби (21,7%). Найменше займають тварини (0,15%), багаторічні насадження, а також інструменти, прилади та інвентар (2,4%) у загальній вартості.

Слід зазначити, що значно зросла питома вага будинків та споруд (у 3,3 рази) та транспортних засобів (у 3,3 рази) у 2023 р., ніж у 2021 р. Проте, як ми можемо помітити, у 2022 р. та 2023 р. вже взагалі немає багаторічних насаджень в структурі основних засобів.

Організація аналітичних процедур безпосередньо пов'язана з реалізацією контрольної функції, що в свою чергу є передумовою формування завдань аналізу наявності та руху основних засобів підприємства. Одним із таких завдань є дослідження зміни динаміки загальної вартості основних засобів на підприємстві.

Дана графіка показує нам, що протягом досліджуваних років вартість ОЗ коливалася, проте в 2021-2022 рр. підприємство приділило увагу поновленню своєї матеріально-технічної бази та придбало декілька нових об'єктів основних засобів, що призвело до стрімкого зростання їх вартості в балансі підприємства.

Аналітичне вирівнювання вартості основних засобів показує, що вона в середньому щорічно зростала на 3111,6 тис. грн., проте ми бачимо на графіку, що даний розподіл не рівномірний по роках.

Дослідимо показники капіталовіддачі та капіталомісткості основних засобів ДП «Любомльське лісове господарство». Капіталовіддача – це загальний показник ефективності використання основних засобів підприємства, що характеризує обсяг виробництва продукції на 1 гривню основних засобів та розраховується як відношення обсягу продукції у грошовому виразі, виробленої підприємством, до середньорічної вартості основних виробничих засобів.

Капіталомісткість - показник, що обернений до капіталовіддачі: він показує, скільки в середньому (за вартістю) використовується на підприємстві основних виробничих засобів для випуску продукції вартістю в 1 гривню. Цей показник прямо пропорційно залежить від продуктивності праці і обернено пропорційно залежить від її капіталоозброєності.

Для аналізу ефективності використання основних засобів на досліджуваному підприємстві використаємо дві форми фінансової звітності такі як «Баланс» та «Звіт про фінансові результати» (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Ефективність використання основних засобів на ДСП ДП «Корюківське лісове господарство»

Показники	Розрахунок	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення показників	
					тис. грн	%
1. Чистий дохід від реалізації	Ф. №2	61738	63349	92053	30315	149,1
2. Середньорічна вартість ОЗ	Ф.№1 р.1010 (гр.3 + гр.4)/2	16338,5	14681,5	20388,5	4050	124,8
3. Капіталовіддача	п.1/п.2	3,8	4,3	4,5	0,7	119,5
4. Капіталомісткість	п.1/п.3	16338,5	14681,5	20388,5	4050	124,8
5. Чистий прибуток	-	965	1069	11102	10137	1150,5
6. Рентабельність, %	п.5/п.2	5,9	7,3	54,5	48,6	921,9

Джерело: побудовано автором на основі фінансової звітності підприємства

На основі отриманих даних таблиці бачимо, що на 1 гривню, що була вкладена підприємством у основний засіб, у 2023 році припадало 4,5 гривень прибутку, що у порівнянні з 2021 роком (на 1 грн. припадало 3,8 грн. прибутку)

більше майже на 20%. Дане збільшення показника свідчить про те, що відбулося підвищення ефективності використання основних засобів.

Вважається позитивним коли капіталомісткість має тенденцію до зниження, однак таке зниження не повинно відбуватись за рахунок зменшення вартості виробничих основних засобів, а також не за рахунок зменшення вартості виробленої продукції. Оптимальним вважається зниження капіталомісткості за рахунок зменшення темпів росту вартості основних засобів підприємства порівняно з темпами росту вартості виготовленої валової продукції.

Рентабельність основних засобів на ДСПП «Корюківське лісове господарство» у 2021 та 2022 роках була не досить високою (5,9% та 7,3% відповідно), проте у 2023 році вона різко піднялася до 54,5% за рахунок збільшення чистого прибутку та середньорічної вартості ОЗ.

Для забезпечення процесу відтворення основних засобів на ДСПП «Корюківське лісове господарство» важливе значення відіграє вивчення та аналіз їхнього стану та використання (таблиця 3.3), що є однією із складових контролю, адже це дає можливість виявити недоліки в обслуговуванні основних засобів та допомогти з розумінням стану їх використання.

Таблиця 3.3

Оцінка руху та функціонального стану основних засобів

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відношення у % 2023 р. до 2021 р.
<u>Наявність та рух засобів, тис. грн.</u>				
1. Вартість основних засобів на початок року	26503,0	24602,0	24913,0	94,0
2. Надійшло за рік	742,0	239,0	1459,0	196,6
3. Вибуло за рік	2643,0	349,0	926,0	35,0
4. Вартість основних засобів на кінець року	24602,0	24913,0	49602,0	201,6
5. Знос основних засобів:				
а) на початок року	8943,0	9485,0	10667,0	119,3
б) на кінець року	9485,0	10667,0	23071,0	243,2
6. Показники відтворення засобів				
<u>Коефіцієнти:</u>				
• росту	0,928	1,013	1,991	214,5
	0,030	0,010	0,029	97,5

• оновлення	0,0997	0,014	0,037	37,3
• вибуття	0,337	0,386	0,428	126,9
• зносу:	0,386	0,428	0,465	120,6
а) на початок року				
б) на кінець року	0,663	0,614	0,572	86,3
• придатності				
а) на початок року	0,614	0,572	0,535	87,1
б) на кінець року				

Джерело: побудовано автором на основі фінансової звітності підприємства

Аналізуючи розраховані коефіцієнти перш за все звертаємо увагу, що вартість основних засобів на початок кожного року зменшувалася, проте через рух (тобто надходження та вибуття) ОЗ їх вартість на кінець 2023 року зроста майже на 102% відносно 2021 р.

Відповідно до даних таблиці слід відзначити, що показник росту з кожним роком значно зріс (від 0,928 в 2021 році до 1,991 в 2023 році), що характеризує підвищення темпу розширення основних засобів в результаті їх заміни. При цьому коефіцієнт оновлення майже не змінився.

Впродовж досліджуваного періоду також спостерігається зниження придатності основних засобів досліджуваного підприємства. Так, у 2021 р. коефіцієнт придатності основних засобів склав 0,61, а у 2023 р. – 0,54, що є прямим наслідком їх зношеності. Питома вага суми зносу основних засобів на ДСГП «Корюківське лісове господарство» у їх первісній вартості протягом 2021–2023 рр. збільшилася з 0,39 до 0,47.

Таким чином, аналіз стану, динаміки та ефективності використання основних засобів на ДСГП «Корюківське лісове господарство» свідчить про те, що підприємство володіє значною кількістю основних засобів, частину серед яких становлять ОЗ виробничого призначення, які поступово оновлюються. Слід розуміти, що зростання основних засобів розглядається як фактор, який знижує капіталовіддачу, проте в умовах технічного прогресу ріст основних засобів, особливо їх активної частини є закономірним явищем, тому керівництво повинно прагнути до ефективного його використання.

3.2. Внутрішній контроль наявності та використання основних засобів

Оскільки роль основних засобів на кожному підприємстві дуже вагома, то і їх внутрішній контроль є одним із найважливіших етапів перевірки звітності підприємства. Метою контролю операцій з основними засобами є встановлення достовірності бухгалтерських даних і звітності щодо наявності, стану й руху основних засобів, забезпечення їх збереження та ефективного використання.

«Внутрішній контроль займає особливе місце в діяльності підприємства, оскільки він глибоко проникає в управлінські ланки, діяльність організації, надає інформацію про якість управління та надає аналіз, оцінку, рекомендації, поради та фінансові прогнози до команди управління. З практичної точки зору внутрішній контроль є одним із найголовніших засобів впливу на господарську діяльність підприємств» [69].

Завданнями внутрішнього контролю основних засобів є:

- «перевірка документального забезпечення операцій з основними засобами;
- оцінка доцільності придбання основних засобів;
- встановлення правильності застосування норм експлуатації основних засобів у процесі виробництва, достовірність визначення їх амортизації;
- дотримання законності та документальної обґрунтованості операцій, пов'язаних з рухом основних засобів та використання методів їх обліку» [5].

Ключовим моментом для забезпечення ефективної роботи внутрішнього контролю є інформація, тому важливим є забезпечення її достатності і відповідності реальному стану справ [65]. Для цього необхідно чітко встановити джерела отримання цієї необхідної інформації. Основними джерелами інформації для проведення контролю основних засобів є документи, що зазначені в таблиці 3.4.

Джерела інформації для внутрішнього контролю операцій з основними засобами

Види джерел інформації	Найменування документів
Первинні документи з обліку основних засобів	Накладні (прибуткові, видаткові), акти приймання-передачі ОЗ, внутрішнього переміщення ОЗ, списання, договори на капітальне будівництво та ін.
Аналітичні реєстри з обліку основних засобів	Відомості аналітичного обліку основних засобів, інвентарні картки.
Реєстри синтетичного обліку основних засобів	Записи в облікових реєстрах за рахунками 10 «Основні засоби», 13 «Знос (амортизація) необоротних активів», 15 «Капітальні інвестиції», Журнал 4.
Фінансова звітність суб'єкта господарювання	Баланс (Звіт про фінансовий стан); Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід); Звіт про власний капітал; Примітки до річної фінансової звітності.

Джерело: сформовано автором на основі [44, 55]

На досліджуваному підприємстві існують наступні прийоми та методи контролю основних засобів:

- 1) прийоми документального контролю;
- 2) прийоми фактичного контролю;
- 3) розрахунково-аналітичні методи контролю.

«Під час документального контролю проводиться перевірка документів з надходження основних засобів на підприємство, встановлюється правильність визначення первинної вартості шляхом перевірки договорів купівлі-продажу, накладних, супровідних документів та актів прийому-передачі основних засобів, перевіряється правильність віднесення активів суб'єкта господарювання до основних засобів, розподіл їх за видами, встановлення критеріїв інвестиційної нерухомості» [4].

Контроль документів є важливою складовою внутрішнього господарського контролю, адже вони є основними джерелами інформації для ревізій або перевірок.

Щодо прийомів фактичного контролю, то основним способом проведення внутрішнього контролю основних засобів є проведення інвентаризації.

Інвентаризація основних засобів виявляє фактичну наявність основних засобів, установлює надлишок або нестачу основних засобів шляхом зіставлення фактичної наявності з даними бухгалтерського обліку, перевіряє дотримання правил утримання та експлуатації основних засобів. Звертається увага на основні засоби, які не використовуються, або які не придатні до експлуатації і не підлягають відновленню, відповідно вони можуть бути переведені на консервацію, продані, або списані.

«Також при інвентаризації виявляються помилки, що присутні як при заповненні первинних документів так і при здійсненні самого облікового відображення, а також визначають безвідповідальність матеріально-відповідальних осіб чи інших працівників» [5].

Інформація отримана після інвентаризації дає змогу керівникам більш чітко розуміти стан основних засобів і дає змогу вчасно відреагувати на відхилення або порушення. Вносяться пропозиції щодо врегулювання розбіжностей і приймання, впорядкування, зберігання, використання та відпуску основних засобів, а також покращення умов обліку і контрольно-наглядових заходів на підприємстві.

Внутрішній контроль, який здійснюється бухгалтерами підприємства ДСГП «Корюківське лісове господарство» та комісією, що призначається під час інвентаризації, передбачає проведення аналітичних процедур, під час яких відбувається регулювання діяльності підприємства з метою прийняття раціональних управлінських рішень. Аналіз має зворотний зв'язок з обліком, інформація для проведення аналітичних процедур базується на даних

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"
фінансового обліку. З метою оперативності проведення аналітичних процедур активно використовується також планова інформація.

«Важливістю та метою розрахунково-аналітичних методів контролю є виявлення тенденцій, відхилень від заданих (або стандартних) параметрів і з'ясування причин їхнього виникнення» [31].

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"
В ході внутрішнього господарського контролю застосовуються різні прийоми, серед яких найбільше значення мають групи прийомів фактичного і документального контролю. Найбільш поширеним методом внутрішньогосподарського контролю для господарюючих суб'єктів є проведення внутрішніх перевірок.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"
Крім внутрішньої перевірки дієвим методом внутрішнього контролю також є контроль, що може проводитися внутрішніми аудиторами. Для цього в організаційній структурі підприємства має бути створений відповідний відділ, що буде проводити внутрішні аудиторські перевірки. Як правило, такий відділ створюється за ініціативою власника, йому підпорядковується і виконує його розпорядження і, відповідно, вимагає певного фінансування.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"
Для того, щоб удосконалити внутрішній контроль за обліком основних засобів, їх рухом та використанням на державному підприємстві ДСГП «Корюківське лісове господарство» пропонується програма організації обліку основних засобів та оперативного бухгалтерського контролю за їх використанням (таблиця 3.5).

Таблиця 3.5

Програма організації обліку основних засобів на підприємстві

Складова частина програми	Зміст складової частини програми
Інвентарний та аналітичний облік основних засобів	Організація нумерації інвентарних об'єктів та їх обліку в інвентарних картках
Документація і документообіг по операціях з надходження і вибуття основних засобів	Складання робочих інструкцій до документів і розробка графіка документообігу

План виконання робіт з обліку основних засобів	Включення робіт з обліку основних засобів до посадової інструкції бухгалтера
Оперативний контроль за використанням основних засобів	Розробка плану контролю, форм і строків внутрішньогосподарської звітності за результатами контролю

Джерело: розробка автора

Як бачимо, поліпшення обліку та внутрішнього контролю повинне бути в єдиній системі розроблених заходів. «Оперативний бухгалтерський контроль, має включати збір інформації та розробку шляхів покращення ситуації, виходячи із проблемних моментів експлуатації основних засобів на конкретному підприємстві [51], а також повинен надавати достовірну картину забезпеченості підприємства основними засобами так і ефективності їх використання, причому велике значення має як документальна так і фактична перевірка».

Ще одним із ключових моментів при контролі основних засобів, що допоможе під час прийняття управлінських рішень, є те, що необхідно орієнтувати увагу персоналу не лише на точність та достовірність даних, відображених у бухгалтерському обліку, а до фактів недооприбуткування засобів, поставкам техніки та обладнання в неповній комплектації, наявності та оцінці необхідності невикористовуваного обладнання тощо [29].

Отже, враховуючи всі вище наведені фактори, можна сказати, що досліджуваному підприємству в сучасних умовах господарювання необхідно приділити більше уваги організації внутрішнього бухгалтерського контролю за наявністю, використанням та станом основних засобів, що є на підприємстві. Такий контроль має передбачати не лише проведення інвентаризацій на високому рівні, а і здійснення аналітичних процедур та пошук резервів підвищення капіталовіддачі основних засобів підприємства.

3.3. Узагальнення результатів аналізу та внутрішнього контролю для прийняття управлінських рішень з поліпшення формування та використання основних засобів

Сучасні підприємства потребують гнучких систем оцінки й аналізу діяльності як своїх підрозділів, так підприємства в цілому. Техніко-економічні, фінансові та інші показники виробничо-фінансової діяльності, які використовуються в обліково-аналітичній практиці, так як і методи їх оцінки і використання в системі ефективного управління підприємством, мають суттєві недоліки.

В даних умовах найбільш важливим елементом управління господарською діяльністю є бухгалтерський облік. «Облікова, контрольна та аналітична інформація повинна забезпечувати досягнення поставлених цілей і завдань, які використовуються на різних рівнях управління підприємством» [45]. Для цього необхідно сформувати та реалізувати обліково-аналітичну систему.

Розглядаючи процес формування обліково-аналітичної інформації про основні засоби на ДСПП «Корюківське лісове господарство», вважаємо за доцільне виділити окремі етапи, від якісного виконання яких залежить результативність інформації на виході (рис. 3.3):

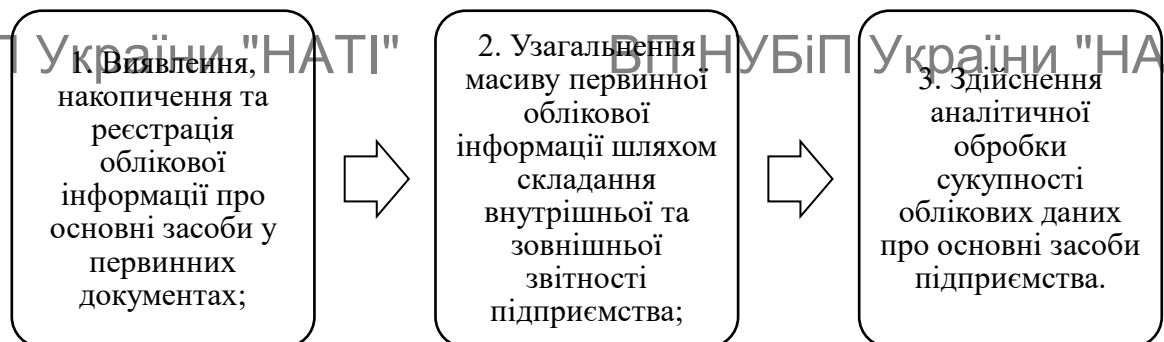

Рис. 3.3. Етапи формування облікової інформації про ОЗ на підприємстві

Джерело: сформовано автором на основі [3]

Внутрішній аналіз та контроль є формою внутрішнього фінансового контролю господарської організації, частиною корпоративного управління. В сучасних умовах ефективність системи внутрішнього контролю значною мірою залежить від внутрішнього контролю підприємства. Тому якість отриманих даних про результат внутрішнього контролю та їх аналіз має прямий вплив на опанування інформації та прийняття ефективних рішень управлінським персоналом підприємства.

Поряд з посиленням внутрішнього оперативного бухгалтерського контролю в цьому процесі важливе значення має також періодичне проведення аудиторських перевірок. Основними напрямками контролю за станом ОЗ на підприємстві мають стати: контроль наявності та аналітичного обліку, контроль за надходженням, вибуттям, переоцінкою, орендою та ремонтом ОЗ. Визначені напрямки контролю можуть бути застосовані як для внутрішньогосподарського контролю основних засобів так і при проведенні зовнішнього аудиту.

Для того, щоб зробити висновок про якість внутрішнього контролю, що уснує на підприємстві, доцільно проводити тестування внутрішнього контролю основних засобів. Фрагмент документу тесту наведено в додатку В.1.

За допомогою такого тестування можна зробити початкові висновки та узагальнити інформацію про наявність первинних документів і відповідність фактичного стану об'єкту його обліковому відображенню.

Одним із напрямів удосконалення організації системи внутрішнього контролю є запровадження внутрішнього аудиту, як одного з найбільш надійних способів контролю[8].

Підсумковими документами роботи, яку проводять співробітники відділу внутрішнього аудиту, є звіти, виписки та довідки [23]. Керівництво підприємства розглядає висновки та рекомендації та оформляє їх у відповідному порядку або в інших документах, що підтверджують схвалення виконаних робіт. Адміністрація розробляє заходи щодо усунення виявлених порушень.

Для оцінки роботи внутрішніх контролерів, підприємство може раз на рік, або раз на три роки наймати зовнішніх незалежних аудиторів. МСА 610 «Використання роботи внутрішніх аудиторів» надають рекомендації зовнішнім аудиторам для оцінки та прийняття рішення результатів внутрішнього контролю, а саме аудитор рекомендує визначити доцільність і достатність роботи внутрішніх аудиторів для цілей аудиту професійну компетентність внутрішніх аудиторів та їх об'єктивність, а також ризик суттєвого викривлення інформації бухгалтерського обліку та фінансової звітності [33].

«Якщо використовується конкретна робота внутрішнього аудитора, зовнішній аудитор повинен включити аудиторську документацію до висновків, щоб оцінити адекватність роботи внутрішнього аудитора та дії, вжиті зовнішніми аудиторами в цій роботі» [47].

Реалізація результатів внутрішнього контролю полягає в інформуванні керівників про недоліки, виявлені під час контролю, які є досить серйозними і які потрібно проаналізувати та застосувати певні заходи щодо їх усунення.

«Контролер також повинен своєчасно повідомляти інформацію вищому керівництву з належним рівнем відповідальності:

а) у письмовій формі про будь-які значні недоліки внутрішнього контролю, про які аудитор повідомив або має намір повідомити вищому керівництву, якщо звіт аудитора, за певних обставин, не був прийнятим управлінським персоналом;

б) письмові або усні звіти про інші недоліки внутрішнього контролю, виявлені під час аудиту, які не були доведені до відома вищого керівництва іншими особами та які, на професійну думку аудитора, є достатньо значними, щоб виправдати увагу керівництва» [6].

Документація внутрішнього контролю складаються з двох видів документів – робочих і підсумкових. Інформація, що підтверджує висновки, викладені в аудиторському звіті, включається до робочої документації. Підсумковий документ – звіт, створений за результатами внутрішнього

контролю, який містить дані про перебіг внутрішнього контролю та його стан, стан системи, і звісно, висновок. Залежно від характеру виявлених проблем до звіту вносяться рекомендації щодо покращення функціонування компанії.

Щодо оптимізації надходження та ефективного використання основними засобами на досліджуваному підприємстві, то найкращою альтернативою ми вважаємо методіку професора Г.В. Савицької, яка пропонує застосовувати поетапний аналіз ефективності використання ОЗ, який передбачає ранжування всіх показників не за ступенем участі у виробничому процесі, а в міру значущості в процесі виявлення резервів підвищення ефективності.

«Перевагою є те, що така методика орієнтована на взаємозв'язок аналізу основних засобів із трудовими ресурсами, обсягом випуску продукції, собівартістю, фінансовими результатами та ін. Вона дозволяє сформувати значний обсяг цифрового матеріалу, провести його аналіз, зіставити фактичні показники з плановими та здійснити пошук резервів за рахунок підвищення ефективності використання основних засобів» [43].

Отже, розробка механізму формування обліково-аналітичного забезпечення управління сприятиме формуванню своєчасних та достовірних відомостей про стан та ефективність використання основних засобів підприємства через чіткий розподіл функціональних обов'язків між структурними підрозділами та працівниками підприємства, що у свою чергу забезпечить оперативність та дієвість прийнятих управлінських рішень. Лише за такої ситуації підприємство здатне буде забезпечувати достатній рівень прибутковості та рентабельності капіталу, реалізовувати тактичні та стратегічні цілі діяльності, а також бути конкурентоспроможним в умовах ринкової економіки.

Внутрішній контроль та аналіз ефективності використання основних засобів на підприємстві потребує чіткої та належної організації. Ігнорування ряду недоліків при здійсненні нагляду за станом внутрішнього контролю на досліджуваному підприємстві призводить до погіршення ефективності використання основних засобів, а в подальшому до зниження фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання.

Одним з кроків до удосконалення аналізу та внутрішнього контролю основних засобів на досліджуваному підприємстві буде створення в організаційній структурі підприємства відповідного відділу, який зможе проводити внутрішні аудиторські перевірки та слугуватиме основою для успішного аналізу та контролю за господарською діяльністю підприємства.

Правильно організована система внутрішнього контролю буде слугувати основою для забезпечення ефективної організації та здійснення внутрішнього контролю, аналізу та управління ризиками, оптимізація управлінських процесів, забезпечення досягнення результатів відповідно до визначених цілей, дотримання трудової дисципліни, а також запобігання фактам незаконного, неефективного та не результативного використання майна та інших ресурсів на підприємстві, встановлення обов'язків до контролерів, їх права та відповідальність.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ВП НУБіП України "НАТІ"

Проведене дослідження теоретичних та практичних засад обліку та внутрішнього контролю надало змогу зробити наступні висновки та пропозиції.

У бакалаврській кваліфікаційній роботі розкрито економічний зміст поняття «основні засоби» в податковому, бухгалтерському, законодавстві та економічній літературі, та встановлено основні розбіжності у трактуванні даного поняття. Науковці, які вивчали трактування даних термінів не виносять єдине визначення, нами було узагальнено ряд висловлювань, і винесено спільне, що основні засоби – це матеріальні активи (засоби праці), які тривалий час (понад один рік, або операційний цикл, якщо він довше за один рік) беруть участь у виробничому процесі, під час здійснення господарської діяльності та зберігають натурально-речову форму та по частинах переносять свою вартість на виготовлений продукт, надану послугу або товар, шляхом амортизації.

Було з'ясовано, що класифікація основних засобів на підприємстві відіграє важливу роль у інформаційному забезпеченні потреб користувачів. Питання, яким чином здійснювати класифікацію є суб'єктивним, адже кожне підприємство може вносити зміни у запропоновані класифікації різних як науковців так і фахівців. Проте, класифікація у розрізі плану рахунків є найпоширеніша та зручна у практичному використанні для бухгалтерів. Також встановили, що в процесі надходження, експлуатації та вибуття основних засобів застосовуються різні види їх оцінки.

Існують певні особливості в обліку основних засобів за міжнародними стандартами. Насамперед це стосується формування первісної вартості в залежності від події (придбання в кредит, обмін, внесок до статутного капіталу тощо), а також процесу переоцінки основних засобів, їх вибуття. Тому це дало змоги дійти до висновку, що більшою мірою між вітчизняними та міжнародними стандартами існує ряд спільних положень, проте й є вагомі розбіжності.

Кваліфікаційна магістерська робота була здійснена на основі матеріалів ДСГП «Корюківське лісове господарство», основною діяльністю якого було надання допоміжних послуг у лісовому господарстві. При проведенні аналізу фінансово – економічних показників діяльності досліджуваного підприємства було встановлено, що з кожним роком управління діяльністю підприємства все покращувався, про що свідчить показник чистого доходу, який у 2021 році зріс на 45,3% (у відношенні до 2020 р.). Проте показник власних оборотних коштів постійно має від’ємне значення, тобто для ДСГП «Корюківське лісове господарство» недостатньо коштів для забезпечення безперервної діяльності за рахунок постійних фінансових ресурсів. Нашою рекомендацією досліджуваному підприємству у даній ситуації є поступове залучення додаткових коштів на постійній основі (це можуть бути вкладення як сторонніх інвесторів, так і поточних власників).

Організація бухгалтерського обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві знаходиться на належному рівні та облік здійснюється у відповідності до вимог НП(С)БО 7 «Основні засоби» та Податкового кодексу України.

Для забезпечення своєчасного та якісного обліку на ДСГП «Корюківське лісове господарство» організовано систему складання і опрацювання документів, тобто, документообіг та використовуються програмні продукти «Бухгалтерія 2.0 для України», «Me.Doc», а також «Інтернет-Банк-клієнт».

Нами було з’ясовано, що на досліджуваному підприємстві відсутній графік документообігу, що перешкоджає організованій і структурованій роботі у відділі бухгалтерії. Тому ми рекомендуємо запровадити графік документообігу у вигляді таблиці зі складання, оформлення та опрацювання документів, виконуваних кожним підрозділом підприємства.

Всі операції, пов’язані з основними засобами на підприємстві оформляють відповідними первинними документами, що повинно забезпечити повну

реєстрацію всіх господарських фактів і є основною передумовою ефективного управління підприємством.

Синтетичний та аналітичний облік надходження та вибуття основних засобів на підприємстві має задовільний стан, хоча існують і певні недоліки. Для обліку основних засобів у підприємстві відкриті шість субрахунків до рахунку 10 «Основні засоби» у відповідності до наявних груп основних засобів. Облік ведеться за змішаною формою. Амортизація нараховується за прямолінійним методом.

Основні засоби на досліджуваному підприємстві мають відображення у двох формах річних звітів. У формі 1 Баланс вони відображаються лише у загальному вигляді, тобто сума залишкової вартості, первісна вартість та знос. При цьому у Примітках до річної фінансової звітності основні засоби розглядаються більш детально за кожною класифікаційною групою, що дає можливість управлінському персоналу більш широко аналізувати фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

Аналіз стану, динаміки та ефективності використання основних засобів на ДП «Любомльське лісове господарство» свідчить про те, що підприємство володіє значною кількістю основних засобів, частину серед яких становлять основні засоби виробничого призначення, які поступово оновлюються. Слід розуміти, що зростання основних засобів розглядається як фактор, який знижує капіталовіддачу, проте в умовах технічного прогресу ріст основних засобів, особливо їх активної частини є закономірним явищем, тому керівництво повинно прагнути до ефективного його використання.

Внутрішній контроль основних засобів стає більш ефективним за рахунок конкретизації етапів його проведення, а розробка форм робочих документів суб'єкта внутрішнього контролю є досить важливою частиною перевірки, і призначена для того, аби допомогти підприємству в повній мірі оцінити процес контролю і зрозуміти його результати. Нами було встановлено, що внутрішній

ВП НУБіП України "НАТІ" контроль на ДСЦП «Корюківське лісове господарство» потребує вдосконалення

наступним чином:

- запровадження оперативного бухгалтерського контролю за розробленою програмою, яка повинна включати як напрямки роботи з поліпшення організації обліку так і план контрольних заходів з підвищення капіталовіддачі основних засобів;

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

- проведення аналізу динаміки та ефективності використання основних засобів;

- бажано створити службу внутрішнього аудиту, оскільки це допоможе підприємству в майбутньому нівелювати ризики діяльності і визначати слабкі місця.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агрес О.Г. Економічна ефективність використання основних засобів сільськогосподарських підприємств. Львівський аграрн. ун-т. Львів, 2013. 20 с.
2. Атамас П. Й. Управлінський облік: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2020. 440 с.

3. Бабаєв Ю. А. Бухгалтерський фінансовий облік. М. «РІОР», 2013. 312 с.

4. Бондаренко Н.М., Бідняк К.І. Організація внутрішньогосподарського контролю використання основних засобів підприємствах. Вісник ОНУ імені І. І Мечнікова. 2015. Т. 20. Випуск 1/1. С. 157–160.

5. Бондаренко Н.М., Шачаніна Ю.К. Організація внутрішньогосподарського контролю використання основних засобів на вітчизняних підприємствах та шляхи його вдосконалення. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. Випуск 23. Частина 3. С. 119-122.

6. Бразілій Н.М. Внутрішній аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками як шлях вдосконалення системи внутрішнього контролю підприємства. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Економічні науки. 2012. Вип. 30. С. 20–26.

7. Бухгалтерський облік II: навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2020. 326 с.

8. Візіренко С.В. Удосконалення аудиту розрахунків із постачальниками та підрядниками. Інноваційна економіка. 2014. №52.

9. Гапонюк А.І., Довжик О.О. Особливості обліку основних засобів у сучасних умовах господарювання. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. 2018. Випуск 25. С. 803-807.

10. Герашенко І.О., Стрижко О.А. Управління ефективністю використання основних засобів. Економіка і регіон. 2015. №4(53). С. 23-28

11. Графік документообігу: його значення, порядок складання і контроль за дотриманням. iFactor: веб-сайт. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/bb/2013/november/issue-42/article-75974.html> (дата звернення: 14.08.2023)

12. Гречко С.М. Особливості визнання основних засобів в цілях бухгалтерського обліку та оподаткування. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2011. № 3(21). Ч. 2. С. 23–31.

13. Гудзь Н.В., Денчук П.Н., Романів Р.В. Бухгалтерський облік: навч. посібник для ВНЗ. 2-ге вид., перероб. і допов. Центр учб. Літ. Київ, 2016. 424 с.

14. Гужел Ю. Основні засоби в новому податковому обліку. Баланс. 2015. № 10. С. 3–5.

15. Гуцаленко Л.В., Романець А.В. Проблеми управління у великотоварних агропромислових формуваннях. Формування ринкової економіки : збірник наукових праць №33, 2015. С. 532 – 539.

16. Добрянська Н.А., Поліщук Т.С. Бухгалтерський баланс та його аналіз. Ефективна економіка. 2015. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4367#:~:text=Горизонтальний%20аналіз%20балансу%20полягає%20в,звіту%20у%20вигляді%20відносних%20показників.> (дата звернення: 21.08.2023)

17. Єршова Н. Ю. Аналіз господарської діяльності: теорія і практикум: навч. посіб. / Н.Ю. Єршова, О.В. Портна. – Видавництво «Магнолія 2006», 2015. – 312 с.

18. Жадан Т.А., Лозова Н.В. Економічна сутність основних засобів підприємства: обліковий аспект. МНУ ім. В.О. Сухомлинського. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 8. С. 1112-1116.

19. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р., № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 06.02.2023)

20. Збірник положень (стандартів) бухгалтерського обліку: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс». Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2016. № 1. 187с.

21. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Міністерством фінансів України від 30.11.1999 №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 11.02.2023)

22. Калюга Є. В., Сачук В. К., Кузик Н.П. Облік і оподаткування у питаннях та відповідях. Київ: ЦП «Компринг», 2018. 314 с.

23. Калюга Є. В., Сачук В. К., Сук Л. К. Облік і аудит в питаннях та відповідях: навч.-метод. посіб. Вид. 4-те, переробл. і доповн. Київ, 2016. 267с.

24. Калюга Є. Зміст, порядок проведення і вдосконалення методологічних прийомів інвентаризації. Вісник податкової служби України. 2009. №5. С. 24-30

25. Касич А.О., Леуська С.М. Порівняльний аналіз визначення основних засобів за міжнародними стандартами. Економіка та суспільство. 2018. Випуск №18. С. 915-921.

26. Клюха Н.В. Особливості бухгалтерського обліку основних засобів: вітчизняна та міжнародна практики. Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування. 2015. Випуск 2(4). С. 145-149.

27. Коваленко О.В. Напрями підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. Вип. 7. С. 20–27.

28. Ковальчук Т.М., Никифорак І.І. Облік і аудит: навч. посіб. Чернівці: Рута, 2014. 503 с.

29. Кравченко О.В., Селезньова О.В. Стан розвитку обліку та контролю основних засобів на вітчизняних підприємствах та напрями їх удосконалення. Вісник СумДУ. Серія «Економіка». №2. 2022. С. 9-16.

30. Кулаковська Т.А., Духова О.М. Оцінка ефективності використання та відтворення основних фондів підприємств: методичний аспект. Економіка та управління національним господарством. 2018. Випуск 25. С. 47-52.

31. Меліхова Т. О. Удосконалення обліку та внутрішнього контролю списання основних засобів бюджетних установ для підвищення якості контролю та ефективності проведення ревізії. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 21. С.30-36

32. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) Основні засоби від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text (дата звернення: 05.02.2023)

33. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: навч. посіб. Пер. з англ. мови .О. В. Селезньовта ін.; Київ, 2007. 1172с.

34. Національні стандарти бухгалтерського обліку в Україні: нормативно-практичний довідник. Львів, 2010. 188 с.

35. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів» № 561 від 30.09.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text> (дата звернення: 05.02.2023)

36. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання» № 818 від 13.09.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16#Text>

37. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджене наказом Міністерства

ВП НУБіП України "НАТІ" фінансів України від 07.02.2013 р. №73. Зі змін. і доп.: URL: "НАТІ"
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 19.08.2023)

38. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. №92. Зі змін. і доп.: URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 05.02.2023)

39. Не склали графік документообігу? Чекайте наслідків. Головбух: веб-сайт. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7168-ne-sklali-grafk-dokumentooobgu-chekaite-naslckv> (дата звернення: 14.08.2023)

40. Неміш Ю.В. Поняття «основні засоби» у сучасних наукових дослідженнях. Аграрна економіка. 2012. Т. 5. № 3–4. С. 181–187.

41. Облік основних засобів 2021. Головбух: веб-сайт. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7090-oblk-osnovnih-zasobv> (дата звернення: 21.08.2023)

42. Облікова політика підприємства : навч. посібник для внз. Ю. А. Верига [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Полтав. ун-т економіки і торгівлі. К. : Центр учб. літ. 2015. 312 с

43. Осадча Г.Г., Хабенко О.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами з метою ефективного їх використання. Економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності. 2016. №10. С. 62-69

44. Основні засоби: правила, нюанси, нестандартні ситуації: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс». Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2013. 111 с.

45. Отенко І. П., Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Харків, 2015. 156 с.

46. ПСС)БО "НАТІ" МСФЗ: відмінності. iFactor, веб сайт. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2020/august/issue-69/article-110422.html> (дата звернення: 21.08.2023)

47. Пилипенко І.І. Сучасний аудит. ДП «Інформ.-аналіт. агенство». Київ, 2015. 643с.

48. Пирець Н.М., Псюк Ю.А. Порівняльний аналіз національних та міжнародних стандартів обліку основних засобів. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. 2013. №44. С. 325-330.

49. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2755-17#n2941> (дата звернення: 05.02.2023)

50. Податковий кодекс України. Все про бухгалтерський облік. 2015. № 9-10. 465 с.

51. Подгорна Ю.Ю. Удосконалення організації обліку і контролю наявності і руху основних засобів на підприємстві. Дніпровський державний аграрно-економічний університет. 2021. 95 с.

52. Пчелинська Г.В. Аналітичне забезпечення ефективного управління витратами підприємства : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Северодонецьк, 2019. 265 с.

53. Пчелинська Г.В. Облікова політика підприємства як чинник формування аналітичного інструментарію управління основними засобами. Електронний журнал «Економіка та суспільство». 2022. Випуск №39.

54. Радіонова Н.Й., Губська Д.В. Особливості обліку та аудиту основних засобів відповідно до вимог міжнародних стандартів. Економічний простір. 2019. №146. С. 113-124.

55. Радіонова Н.Й., Михайлюк О.В. Організація внутрішньогосподарського контролю основних засобів на підприємствах України. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2018. №14(54). С. 37-39.

56. Садовська І.Б., Божидарнік Т.В., Нагірська К.Є. Бухгалтерський облік. навч. посіб. «Центр учбової літератури». Київ, 2013. 688 с.

57. Скоробогатова Н. Є. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ: КІІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2017. 248 с.

58. Сокольська Р.Б., Зелікман В.Д., Акімова Т.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. Частина 1. Аналіз фінансової звітності. Дніпропетровськ: НМетАУ. 2015. 92с.

59. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік : навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Київ, 2015. – 647 с.

60. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність. підручник. 6-ге вид., допов. і перероб. К.: Алерта, 2013. 981с.

61. Фінансовий облік : конспект лекцій / укладачі: М. Ю. Абрамчук, Ю. Г. Гуменна, І. В. Тютюнник, П. М. Рубанов. Суми : Сумський державний університет, 2018. 395 с.

62. Фінансовий облік : підруч. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. ТНЕУ, 2019. 478 с.

63. Фінансовий облік : підруч. Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. 4-те вид. [доп. і перероб.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – 451 с.

64. Фрайман А.В., Селіванова Н.М. Удосконалення організації обліку основних засобів в період карантину. Economics: time realities. 2022. №2(60). С. 68-81.

65. Фролов С. М. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів економічних і юридичних спеціальностей усіх форм навчання. Суми: ДВНЗ УАБС НБ. 2015. 332 с.

66. Шамаєвська О.І. Система оцінки ефективності управління ресурсним потенціалом підприємств АПК. Ефективна економіка. 2016. №2.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

67. Шкуліла Л.В. Аналіз методології обліку основних засобів за МСБО 16 «Основні засоби» та П(С)БО 7 «Основні засоби»: теорія і практика. Науковий вісник національної академії статистики, обліку та аудиту. 2018. №4. С. 102-110.

68. Шубіна С.В., Малахов В.А., Літвінцева Н.С. Комплексний аналіз основних засобів промислового підприємства. Вісник університету банківської справи. 2017. №3(30). С. 95-101.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

69. Юрченко А.А., Бондарчук Н.В. Організація внутрішньогосподарського контролю використання основних засобів. «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств»: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет конференції. Дніпро. 2021. С. 84-88.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

70. Якімова Л.П., Смольнікова К.А. Аналіз основних засобів підприємства: проблемно-діагностичний підхід. Науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». 2020. №84. С. 155-161.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"